

*Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
Federalni zavod za zapošljavanje
Zavod za zapošljavanje Republike Srpske
Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta Bosne i Hercegovine*

**ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA RADA U
BOSNI I HERCEGOVINI
2023/2024.**

Izdavač:**Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine**

71 000 Sarajevo

Đoke Mazalića 3

Telefon: 033/562-900

Fax: 033/208-257

e-mail: info@fzzz.baweb: www.fzzz.ba**Za izdavača:**

Ivan Barbalić, direktor

Urednik:Zvezdana Jelić, viši stručni saradnik za prikupljanje i obradu podataka,
Agencija za rad i zapošljavanje BiH**Saradnici:**Omer Korjenić, rukovodilac Jedinice za analizu tržišta rada, statistiku,
monitoring i evaluaciju, Federalni zavod za zapošljavanjeSlobodan Mačar, rukovodilac Odjeljenja za posredovanje u zapošljavanju i
planiranje karijere, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske

Tamara Duvnjak, direktorica, Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Datum:

maj 2024. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	5
Metodologija i uzorak	8
Opis metodologije	8
Opis uzorka.....	8
Pokazatelji poslovanja.....	12
Indikatori poslovanja u 2023. godini	12
Procjena indikatora poslovanja u 2024. godini-očekivanja.....	13
Zapošljavanje radnika u 2023. godini	16
Kompetencije zaposlenih među anketiranim poslodavcima	16
Problemi pri zapošljavanju radne snage	17
Potrebe za radnicima u 2024. godini.....	22
Zapošljavanja u 2024. godini	22
Zapošljavanje radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema.....	24
Pripremljenost radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema	26
Uslovi rada.....	30
Zapošljavanje ugroženih / teško zapošljivih kategorija radnika	32
Prakse zapošljavanja radnika	33
Obuke i osposobljavanje zaposlenika.....	33
Višak zaposlenih (prekobrojni radnici) u 2024. godini	39
Zaključci istraživanja tržišta rada 2023/ 2024. godini.....	41
Ključni pokazatelji poslovanja u 2023. godini:	41
Procjena pokazatelja poslovanja (očekivanja) u 2024. godini:	41
Kompetencije zaposlenih među anketiranim poslodavcima:	41
Problemi pri zapošljavanju radne snage:	42
Zapošljavanje u 2024. godini:	42
Zapošljavanje radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema:	42
Uslovi rada:	42
Zapošljavanje ugroženih / teško zapošljivih kategorija radnika:	43
Prakse zapošljavanja radnika:	43
Obuke i osposobljavanje zaposlenika:	43
Višak zaposlenih u 2024. godini:.....	43
Preporuke:.....	43
POSREDOVANJE U ZAPOŠLJAVANJU:.....	44
RAZVOJ POLITIKA:	44
SARADNJA SA KLJUČNIM PARTNERIMA:.....	44

Metodologija za istraživanje tržišta rada i vizuelni identitet istraživanja su izrađeni u okviru projekta “Unapređene tržišta rada” koji je finansirala Evropska unija od 2020. do 2022.godine, a implementirali konzorcij NIRAS IC Sp. z o.o., GOPA Worldwide Consultants, GOPA mbH i Zavod za zapošljavanje Republike Francuske.

UVOD

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
UNCL

Stage
SUR

UVOD

Istraživanje tržišta rada u Bosni i Hercegovini provodi se kao zajednička aktivnost Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH. Istraživanje tržišta rada je definisano kao aktivnost koju provode zavodi i službe zapošljavanja u Bosni i Hercegovini. U skladu sa članom 8. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine Federacije BiH“, br. 41/01, 22/05 i 9/08), istraživanje tržišta rada u Federaciji BiH provodi se kao zajednička aktivnost Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje u cilju dobijanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka neophodnih za pružanje adekvatnih informacija o kretanjima na tržištu rada. Istraživanje tržišta rada u Republici Srpskoj obavlja se u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 30/10, 102/12 i 94/19), te godišnjim Programima rada Zavoda za zapošljavanje. Zakonski osnov provođenja istraživanja Brčko Distrikta BiH nalazi se u Zakonu o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (član 21.).

U skladu sa članom 6, Zakona o Agenciji za rad i zapošljavanje BiH, Agencija je dužna da “prati, analizira i istražuje privredna, društvena i druga kretanja, stanje zaposlenosti i nezaposlenosti, te njihove međusobne uticaje u saradnji s entitetskim zavodima za zapošljavanje i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, na osnovu čega predlažu potrebne mjere i aktivnosti na unapređivanju zapošljavanja”. U skladu sa tim zakonskim odrednicama, Agencija za rad i zapošljavanje BiH kroz konsolidovani izvještaj agregira podatke prikupljene na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH, te objavljuje izvještaj o istraživanju tržišta rada na nivou Bosne i Hercegovine.

Agregiranje podataka na državnom nivou omogućava metodologija istraživanja, koja je usaglašena na nivou sva tri zavoda za zapošljavanje koja su provodila istraživanje. Na taj način se bez ulaska u nadležnosti pojedinačnih institucija mogu uočiti trendovi na nivou BiH. Ovaj izvještaj predstavlja konsolidovani prikaz rezultata istraživanja na nivou Bosne i Hercegovine, a sastoji se isključivo od korištenja podataka proizvedenih od strane Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Prikupljanje podataka putam anketnog upitnika je provedeno u zadnjem kvartalu 2023. godine. Tokom tog perioda Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH proveli su istraživanje tržišta rada koristeći zajednički usaglašenu metodologiju. Cilj istraživanja je sagledavanje trenutne situacije u pogledu izazova sa kojim su poslodavci bili suočeni u prethodnom periodu, te ispitivanje potreba tržišta rada za radnicima u 2024. godini.

Izvještaj je namijenjen kreatorima politika koji su na direktan i indirektan način zainteresovani za kretanja ili mogu uticati na tržište rada, preduzećima i preduzetnicima, te institucijama i naučnoj zajednici. Kreatori politika iz ovog izvještaja mogu izvući najvažnije pokazatelje stanja tržišta rada, te mjerama usmjerenim na neku od ključnih oblasti (ekonomija, obrazovanje i tržište rada) doprinijeti unapređenju situacije na tržištu rada. Preduzećima i preduzetnicima ovi izvještaji mogu koristiti kako bi donijeli odluke o planovima u budućnosti. Također, istraživači i naučna zajednica mogu koristiti ovo istraživanje kao polaznu osnovu za dalja istraživanja. Ovaj izvještaj nudi i podatke o procjeni potreba za radnom snagom u 2024. godini po zanimanjima i grupama djelatnosti, te na osnovu kontinuiteta ovog istraživanja omogućava praćenje trendova u ovom kontekstu. Također, rezultati istraživanja mogu poslužiti i kod kreiranja mjera aktivnih politika zapošljavanja, ali i usluga javnih službi za zapošljavanje. Ohrabruju se svi zainteresovani da koriste nalaze iz ovog izvještaja, uz adekvatno navođenje izvora informacija.

METODOLOGIJA I UZORAK

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
UNCL

Stage
SUR

Metodologija i uzorak

Za ispitivanje stavova poslodavaca u Federaciji BiH 2023./2024. korištena je metoda anketiranja. Anketiranje se odvijalo kombinovanjem CAPI metode (engl. Computer Assisted Personal Interviewing), gdje se pitanja ispitanicima postavljaju usmeno i metode direktnih intervju na lokacijama poslodavaca. Bez obzira na primjenjenu metodu prikupljanja podataka, paralelno sa postavljanjem pitanja, odgovori se bilježe u softveru za prikupljanje podataka – KoBoToolbox. KoBoToolbox je platforma za prikupljanje podataka na terenu. Softver je besplatan i funkcioniše i na Internet mreži i kada Internet nije dostupan. Upitniku se moglo pristupiti putem linka, sa bilo kojeg uređaja uključujući računare u kancelarijama, ali i tablete ili mobilne telefone koje su koristili anketari na terenu.

Opis metodologije

Uz podršku projekta „Unapređenje istraživanja tržišta rada“ finansiranog od EU harmonizovana je metodologija istraživanja na nivou Bosne i Hercegovine, pa je istovjetan upitnik korišten od strane Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

U okviru Akademije za unapređenje istraživanja tržišta rada organizovan je Modul 2: Provođenje istraživanja tržišta rada putem anketiranja na kojem su definisani ciljevi novog vala istraživanja, povezani su sa indikatorima, a indikatori su pretočeni u pitanja u upitniku. Sve službe za zapošljavanje su dale aktivan doprinos dizajniranju novog upitnika, te je on usaglašen, a na osnovu ovih elemenata razvijen je Priručnik za anketare te digitalna verzija upitnika u aplikaciji KoBoToolbox. Pitanja u upitniku su razvrstana u sljedeće tematske cjeline:

- *Opći podaci;*
- *Ocjena poslovanja i poteškoće u zapošljavanju radnika u 2023. godini;*
- *Procjena poslovanja i zapošljavanje radnika u 2024. godini;*
- *Mogućnosti organizovanja praktične nastave za učenike i studente;*
- *Saradnja sa javnim službama za zapošljavanje.*

Opis uzorka

Ispitivanje stavova vršeno je na osnovu uzorka, koji je definisan iz master uzorka registrovanih u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH, koji su imali pet (5) i više zaposlenih, sortiranih u male, srednje i velike poslodavce po djelatnostima i koji redovno izmiruju obavezne poreze i doprinose. Veličina uzorka je definisana za stepen pouzdanosti od 95%, daje rezultate u okviru margine greške od 2,5%. U skladu sa praksom međunarodnih organizacija (ETF, CEDEFOP) iz baze kompanija su izuzeti poslodavci iz sljedećih djelatnosti: Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov; Javna uprava i odbrana; Obrazovanje; Zdravstvena i socijalna zaštita. Uzorak anketiranih kompanija je iznosio 2.566 pravnih lica, od čega 1.248 iz Federacije BiH, 1.114 iz Republike Srpske, te 204 iz Brčko distrikta BiH.

U ukupnom broju anketiranih preduzeća najveći broj čine društva sa ograničenom odgovornošću 68,2%. U značajno manjem procentu anketirane su zanatske radnje, obrtnici, odnosno samostalni preduzetnici 18,9%, zatim javne ustanove koje čine 3,0%, dioničarska ili akcionarska društva 2,8%, privatne zdravstvene ustanove 2,5%, javna preduzeća – pošte, elektroprivrede i komunalna preduzeća 1,9%, društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću 1,0%, udruženja građana (NVO) i fondacije 0,9%, ostala preduzeća 0,5%, te zadruge 0,1% od ukupnog uzorka.

Tabela 1. Struktura poslodavaca prema vrsti organizacije

Struktura poslodavaca prema vrsti organizacije	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Dioničko/akcionarsko društvo (d.d.)	22	45	4	71	2,8%
Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću	15	10	1	26	1,0%
Društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	951	649	151	1.751	68,2%
Javna ustanova (JU)	15	59	3	77	3,0%
Javna preduzeća (JP)	23	25	2	50	1,9%
Ostalo	0	12	2	14	0,5%
Privatna zdravstvena ustanova	22	41	1	64	2,5%
Udruženje građana (NVO), fondacija	16	6	1	23	0,9%
Zadruga	0	3	0	3	0,1%
Zanatske radnje/Obrtnici/Samostalni preduzetnici	184	263	39	486	18,9%
Vjerska zajednica	0	1	0	1	0,0%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Prema obliku vlasništva najviše je anketiranih privatnih preduzeća 91,8%, zatim javnih preduzeća 5,9%, mješovitih 1,2%, 0,9% je NVO, dok 0,2% u ukupnom uzorku čine zadruge.

Tabela 2. Broj i procenat anketiranih preduzeća po obliku vlasništva

Oblik vlasništva	FBiH	RS	BD	BiH	%
Javno	52	94	6	152	5,9%
Mješovito	8	21	2	31	1,2%
NVO	16	7	1	24	0,9%
Privatno	1170	990	195	2355	91,8%
Zadružno	2	2	0	4	0,2%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Najveći procenat preduzeća u uzorku su u djelatnosti C – Prerađivačka industrija (25,7%), G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (25,3%), i I – Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) (10,5%). Ove tri djelatnosti čine 61,5% anketiranih poslodavaca.

Tabela 3. Uzorak prema djelatnosti

Djelatnost	FBiH	RS	BD	BiH	%
B	8	7	3	18	0,7%
C	346	302	11	659	25,7%
D	6	12	3	21	0,8%
E	21	21	1	43	1,7%
F	114	82	17	213	8,3%
G	307	272	70	649	25,3%
H	87	65	7	159	6,2%
I	150	105	15	270	10,5%
J	31	27	3	61	2,4%
K	6	15	6	27	1,1%
L	10	4		14	0,5%
M	82	62	3	147	5,7%
N	34	18	1	53	2,1%
Q	0	79	0	79	3,1%
R	21	22	5	48	1,9%
S	25	21	59	105	4,1%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Prema grupi djelatnosti najviše je anketiranih subjekata u uslužnim djelatnostima 33,7%, te industrijskoj djelatnosti 28,2%, trgovini 22,6%, i građevinarstvu 7,6%.

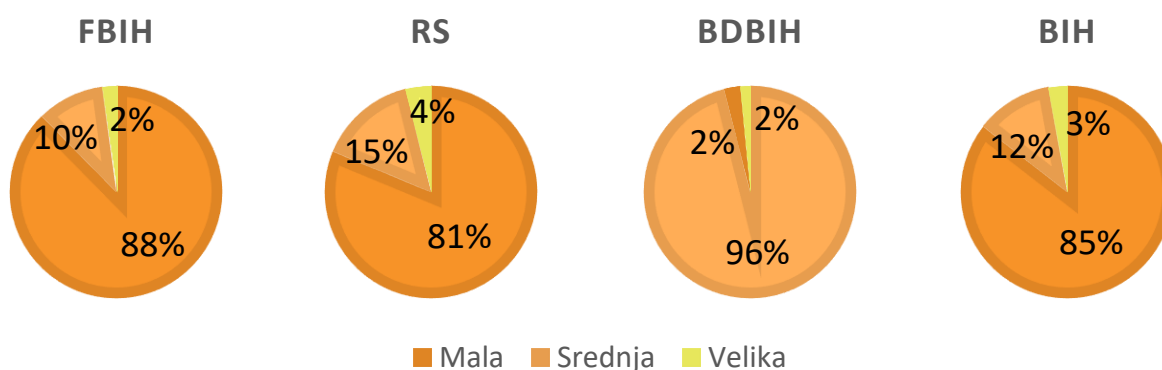
Tabela 4. Uzorak prema grupi djelatnosti

Djelatnost	FBiH	RS	BD	BiH	%
Građevinarstvo	114	82	17	196	7,6%
Industrijske djelatnosti	381	342	10	723	28,2%
Trgovina	307	272	55	579	22,6%
Uslužne djelatnosti	446	418	122	864	33,7%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Najviše anketiranih preduzeća u uzorku čine mala preduzeća 85,5%. U značajno manjem procentu su anketirana srednja preduzeća 11,7%, te velika preduzeća, koja čine 2,8% uzorka.

Tabela 5. Uzorak prema veličini preduzeća

Veličina	FBiH	RS	BD	BiH	%
Mala	1.094	905	196	2.195	85,5%
Srednja	128	166	5	299	11,7%
Velika	26	43	3	72	2,8%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Anketirani poslodavci (uzorak) su u momentu provođenja ispitivanja imali 106.092 angažovana radnika, što čini 12,4% od ukupnog broja zaposlenih u decembru 2023. godine, što ukazuje da anketirana preduzeća predstavljaju reprezentativan uzorak, te se podaci dobijeni u ovom izvještaju mogu generalizovati na nivou BiH.

Od ukupno zaposlenih radnika u anketiranim preduzećima 47,0% činile su žene, 23,9% su mladi do 30 godina starosti, dok su 9,5% od ukupno zaposlenih radnika činili radnici stariji od 60 godina koji će u narednih pet godina napustiti tržište rada, stvarajući prilike za podmlađivanje, odnosno zapošljavanje nove radne snage.

Tabela 6. Broj zaposlenih u anketiranih poslodavaca u FBiH, RS i BD

Stavka	FBiH	RS	BD	BiH
(A) Ukupno radnika	50.046	52.837	3.209	106.092
(B) Ukupna radnika (žene)	23.227	25.185	1.464	49.876
Udio žena (B)/(A)	46,4%	47,7%	45,6%	47,0%
(C) Broj radnika mlađi od 30 godina	13.115	10.731	1.488	25.334
Udio mlađih od 30 u ukupnom broju radnika (C)/(A)	26,2%	20,3%	46,4%	23,9%
(D) Broj radnika mlađi od 30 godina (žene)	6.122	5.212	355	11.689
Udio žena mlađih od 30 u ukupnom broju radnika mlađih od 30 godina (D)/(C)	46,7%	48,6%	23,9%	46,1%
Udio žena mlađih od 30 u ukupnom broju žena (D)/(B)	26,4%	20,7%	24,2%	23,4%
(E) Broj radnika starijih od 60 godina	6.122	3.766	220	10.108
Udio starijih od 60 u ukupnom broju radnika (E)/(A)	12,2%	7,1%	6,9%	9,5%
(F) Broj radnika starijih od 60 godina (žene)	953	1.660	56	2.669
Udio žena starijih od 60 u ukupnom broju radnika starijih od 60 (F)/(E)	15,6%	44,1%	25,5%	26,4%
Udio žena starijih od 60 u ukupnom broju žena (F)/(B)	4,1%	6,6%	3,8%	5,4%

POKAZATELJI POSLOVANJA

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMALIZING

Stage 5
LAUNCHING

Stage 6
SUSTAINING

Pokazatelji poslovanja

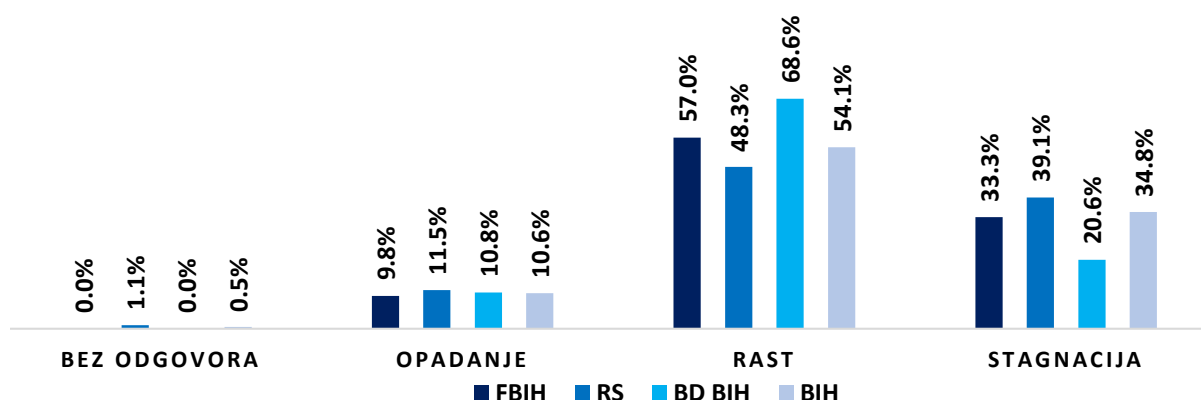
Indikatori poslovanja u 2023. godini

U upitniku se od poslodavaca tražila procjena obima poslovanja u 2023. godini, te finansijski efekti poslovanja. Kako se ovdje radi o historijskim podacima, a ne o procjenama, može se reći da je prikazano stanje zapravo slika stvarnog stanja u toku 2023. godine. Po pitanju obima poslovanja, najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini 54,1% naveo je da je u 2023. godini zabilježio rast obima poslovanja, dok je 34,8% imalo stagnaciju. Samo je 10,6% poslodavaca prijavilo opadanje obima poslovanja. Ovakvi rezultati ukazuju na pozitivne trendove na tržištu rada po pitanju poslovanja u 2023. godini, s obzirom da s rastom obima poslovanja dolazi i do povećanih potreba za radnom snagom. Ovakve procjene su napravljene u prethodnom Istraživanju tržišta rada, što ukazuje na relevantnost podataka, odnosno rezultata, dobijenih na ovaj način.

Tabela 7. Procjena obima poslovanja

Obim poslovanja u 2023. godini	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Bez odgovora	0	12	0	12	0,5%
Opadanje	122	128	22	272	10,6%
Rast	711	538	140	1.389	54,1%
Stagnacija	415	436	42	893	34,8%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

OBIM POSLOVANJA U 2023. GODINI (%)

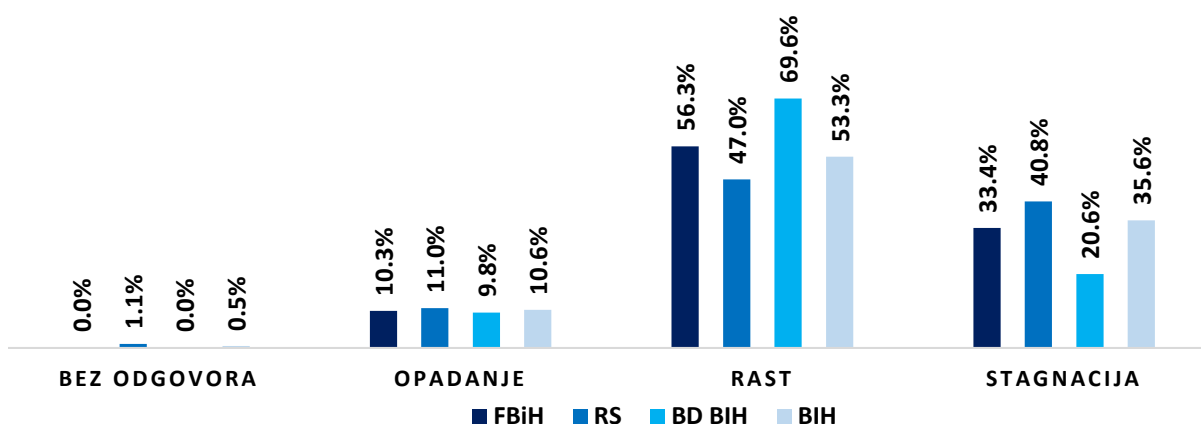

Kada je u pitanju procjena finansijskih efekata poslovanja u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu, rezultati koreliraju sa promjenom obima poslovanja. Najveći procenat poslodavaca 53,3% naveo je da je imao rast finansijskih performansi, 35,6% je navelo da je imalo stagnaciju, dok je 10,6% evidentiralo opadanje finansijskih rezultata.

Tabela 8. Procjena finansijskog rezultata u 2023. godini

Obim poslovanja u 2023. godini	FBIH	RS	BDBIH	Ukupno-BIH	Ukupno-BiH %
Bez odgovora	0	12	0	12	0,5%
Opadanje	129	123	20	272	10,6%
Rast	702	524	142	1.368	53,3%
Stagnacija	417	455	42	914	35,6%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

FINANSIJSKI EFEKTI U 2023. GODINI (%)

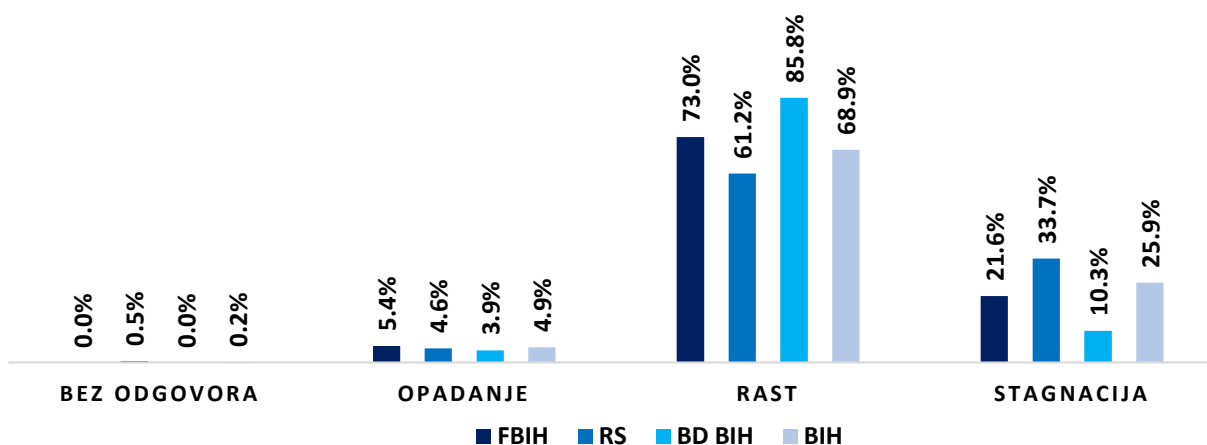
Procjena indikatora poslovanja u 2024. godini-očekivanja

U upitniku se od poslodavaca tražila procjena očekivanog obima poslovanja u 2024. godini, kao i očekivani finansijski efekti poslovanja. Po pitanju očekivanog obima poslovanja, najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini, njih 68,9% navelo je da u 2024. godini očekuju rast obima poslovanja, dok 25,9% očekuje stagnaciju u obimu poslovanja. Opadanje obima poslovanja u 2024. godini očekuje 4,9% anketiranih poslodavaca. Ovakvi rezultati ukazuju na prisutni pozitivan trend kod poslodavaca, što bi u kontekstu tržišta rada moglo značiti povećanje potreba za zapošljavanjem radnika u skoro svim djelatnostima u 2024. godini. Međutim, ovakve procjene treba uzeti sa rezervom s obzirom da je anketiranje rađeno u zadnjem kvartalu 2023. godine, u periodu kada mnogi poslodavci nisu u mogućnosti predvidjeti određene neočekivane događaje koji bi mogli imati uticaja na zapošljavanje.

Tabela 9. Procjena obima poslovanja u 2024. godini

Obim poslovanja u 2024. godini	FBiH	RS	BDBiH	BIH	%
Bez odgovora	0	6	0	6	0,2%
Opadanje	68	51	8	127	4,9%
Rast	911	682	175	1.768	68,9%
Stagnacija	269	375	21	665	25,9%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

PROCJENA OBIMA POSLOVANJA U 2024. GODINI (%)

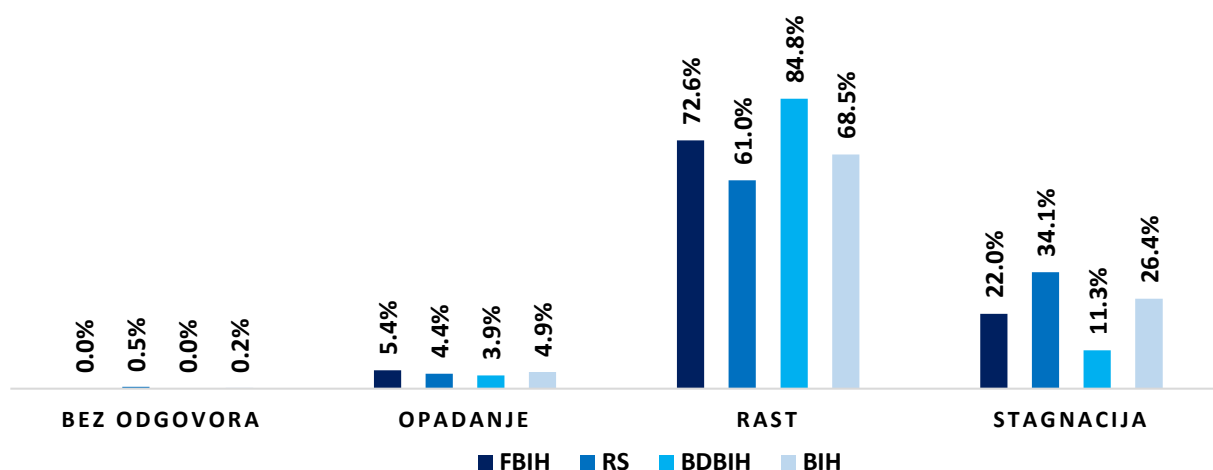

Po pitanju procjene finansijskog poslovanja, najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini, 68,5% naveo je da u 2024. godini očekuju rast finansijskog poslovanja, dok 26,4% očekuje stagnaciju finansijskog poslovanja. Opadanje finansijskog poslovanja u 2024. godini očekuje 4,9% anketiranih poslodavaca.

Tabela 10. Procjena finansijskog rezultata u 2024. godini (očekivanja), po grupi djelatnosti

Obim poslovanja u 2024. godini	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Bez odgovora	0	6	0	6	0,2%
Opadanje	68	49	8	125	4,9%
Rast	906	679	173	1.758	68,5%
Stagnacija	274	380	23	677	26,4%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

PROCJENA FINANSIJSKIH EFEKATA U 2024. GODINI (%)

ZAPOŠLJAVANJE RADNIKA U 2023. GODINI

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
UNCL

Stage
SUR

Zapošljavanje radnika u 2023. godini

Kompetencije zaposlenih među anketiranim poslodavcima

Po pitanju zadovoljstva sposobnostima, znanjima i vještinama radnika trenutno zaposlenih kod najvećeg broja anketiranih poslodavaca, prema EU okviru kompetencija, procenat poslodavaca koji je zadovoljan ili u potpunosti zadovoljan komunikacijom na materinjem jeziku iznosi 84,7%, međuljudskim i socijalnim kompetencijama 83,5%, te sposobnostima učenja 76,5%. Kompetencije koje je nešto veći procenat poslodavaca prepoznao kao područje koje zaposlenici nisu posebno izgradili, odnose se na sposobnosti komunikacije na stranom jeziku (12,0% poslodavaca), preduzetništvo i samoinicijativnost (6,3% ispitanih poslodavaca), te digitalne kompetencije (6,2%). Važno je naglasiti da u slučaju skoro svih kompetencija (osim komunikacije na maternjem jeziku), značajan procenat poslodavaca (od 7,3 do 23,6%, u zavisnosti od posmatrane kompetencije) nije niti zadovoljan niti nezadovoljan, što ukazuje da treba raditi na unapređenju skoro svih kompetencija kod zaposlenih.

Tabela 11. Zadovoljstvo poslodavaca sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavaju prema EU okviru kompetencija

Koliko ste zadovoljni sljedećim sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavate?	Bez odgovora	Nije primjenjivo / relevantno	Nezadovoljan	Niti zadovoljan niti nezadovoljan	Zadovoljan
Komunikacija na maternjem jeziku	3,5%	3,2%	1,4%	7,3%	84,7%
Komunikacija na stranom jeziku	1,2%	17,4%	12,0%	23,3%	46,1%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji	0,8%	13,2%	4,1%	20,1%	61,8%
Digitalne kompetencije	0,8%	12,4%	6,2%	19,1%	61,6%
Sposobnost učenja	0,8%	1,9%	3,4%	17,5%	76,5%
Međuljudske i socijalne kompetencije	0,8%	1,5%	2,7%	11,4%	83,5%
Preduzetništvo i samoinicijativnost	0,9%	10,5%	6,3%	23,6%	58,8%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu	3,3%	18,6%	4,6%	15,2%	58,3%

Problemi pri zapošljavanju radne snage

Pri zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini 56,0 % anketiranih poslodavaca izjasnilo se da nije imalo problema, dok se 43,8% poslodavaca izjasnilo da su imali problema prilikom pronalaska potrebnih radnika.

Tabela 12. Broj i procent poslodavaca koji su imali probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini

Jeste li imali probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Da	595	490	39	1.124	43,8%
Ne	653	620	163	1.436	56,0%
Bez odgovora	0	4	2	6	0,2%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

BROJ POSLODAVACA KOJI SU IMALI PROBLEMA U ZAPOS LJAVANJU RADNIKA U 2023. GODINI (%)

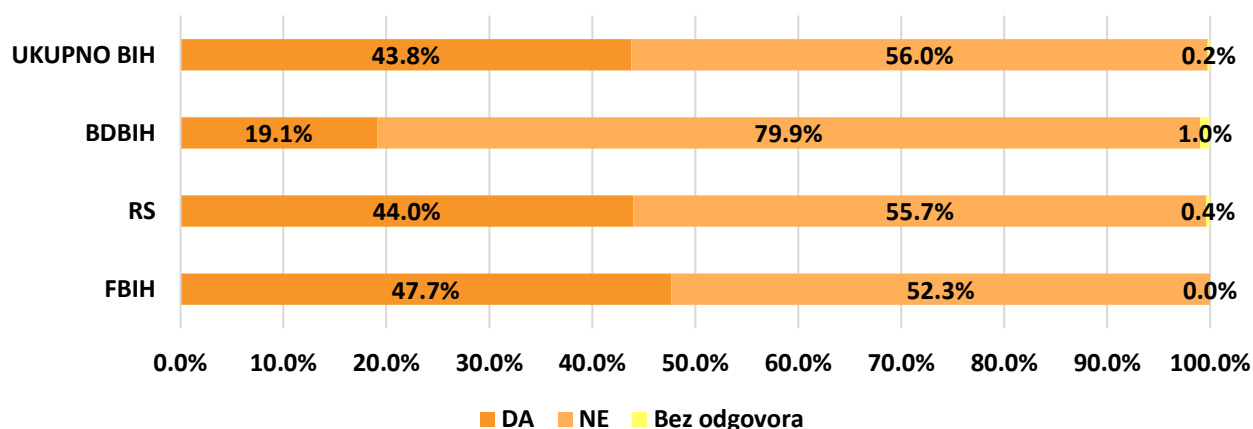
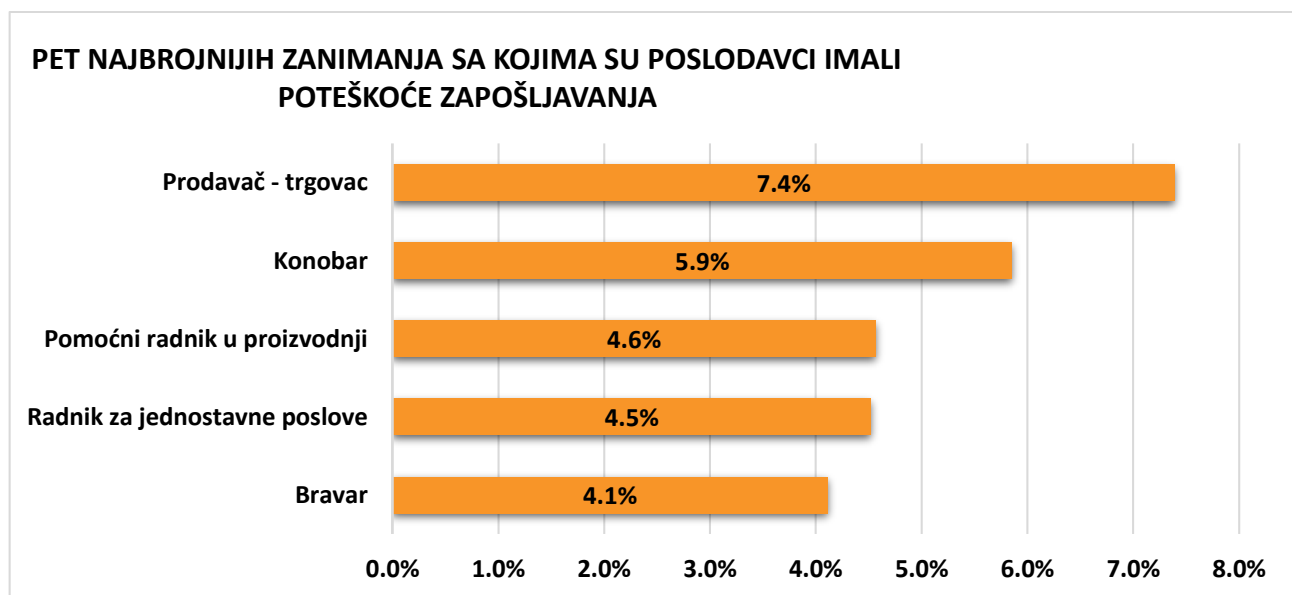

Tabela 13. daje prikaz zanimanja sa kojima su poslodavci imali poteškoća kod zapošljavanja. Tabela sadrži zanimanja koja su činila minimalno 0,4% problematičnih traženih radnika. Sveukupno, ovih 20 zanimanja čine 54,2% traženih radnika sa kojima su poslodavci imali poteškoća prilikom zapošljavanja u 2023. godini. U okviru ovih zanimanja, najviše poteškoća pri zapošljavanju poslodavci su imali prilikom pronalaska prodavača/trgovaca (7,4% problematičnih traženih radnika), zatim konobara (5,9%), pomoćnih radnika u proizvodnji (4,6%), radnika za jednostavne poslove (4,5%), bravara (4,1%) i kuhara (4,0%).

Tabela 13. Pregled zanimanja sa kojima su poslodavci imali poteškoća zapošljavanja

R. br.	Zanimanje	Broj osoba	%
1	Prodavač - trgovac	505	7,4%
2	Konobar	400	5,9%
3	Pomoćni radnik u proizvodnji	312	4,6%
4	Radnik za jednostavne poslove	309	4,5%
5	Bravar	281	4,1%
6	Kuhar	270	4,0%
7	Vozač kamiona-teretnog vozila	250	3,7%
8	Zavarivač - varilac	200	2,9%
9	Šivač	172	2,5%

10	Zidar	166	2,4%
11	Tesar	162	2,4%
12	Vozač teretnog vozila	155	2,3%
13	Obučarski radnik-šivač gornjih dijelova obuće	130	1,9%
14	Stolar	105	1,5%
15	Sastavljač proizvoda	100	1,5%
16	Električar	70	1,0%
17	Mehaničar elektroničar-mehatroničar-CNC operater	31	0,5%
18	Pakirer	28	0,4%
19	Armirač	27	0,4%
20	Doktor medicine	26	0,4%

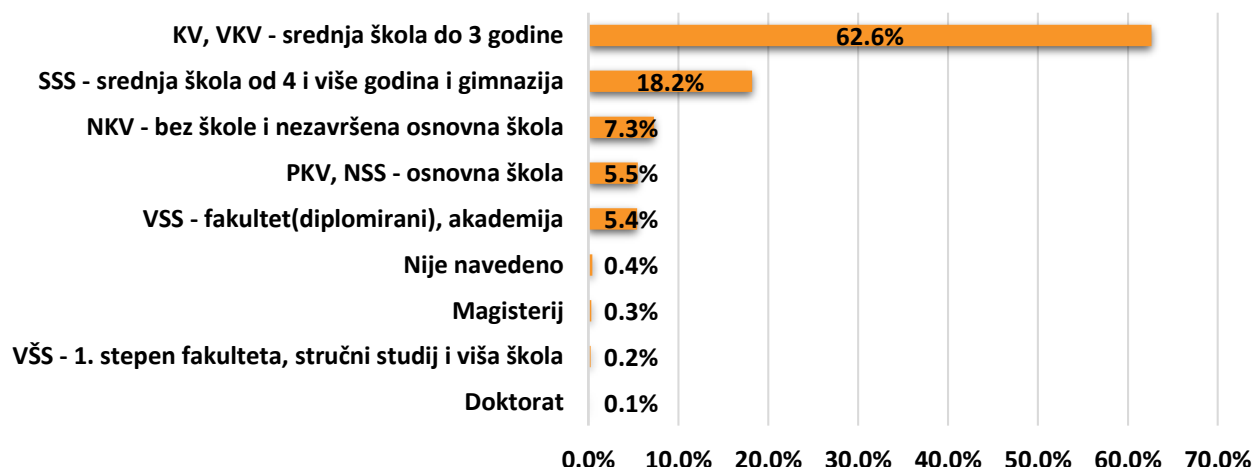

Što se tiče stručne spreme, 62,6% traženih radnika koje su poslodavci imali poteškoća pronaći odnosi se na KV i VKV stepen obrazovanja, zatim slijede radnici sa SSS 18,2%, NKV radnika je 7,3%, te PKV i radnika sa NSS 5,5% i VSS 5,4%. Od ukupnog broja traženih radnika 0,3% se odnosi na magisterij, 0,2% na VŠS i doktorat 0,1%. Ovakvi rezultati ukazuju da poslodavci uglavnom imaju problema sa pronalaskom radnika sa nižim stepenom obrazovanja.

Tabela 14. Broj osoba sa kojima su poslodavci imali poteškoća zapošljavanja po stručnoj spremi

Stepen obrazovanja	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
1. NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	174	311	0	485	7,3%
2. PKV, NSS - osnovna škola	217	148	0	365	5,5%
3. KV, VKV - srednja škola do 3 godine	2.599	1.472	92	4.163	62,6%
4. SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	709	398	103	1.210	18,2%
5. VŠS - 1. stepen fakulteta, stručni studij i viša škola	14	0	1	15	0,2%
6. VSS - fakultet(diplomirani), akademija	192	151	17	360	5,4%
7. Magisterij	15	5	0	20	0,3%
8. Doktorat	0	0	4	4	0,1%
Nije navedeno	0	0	27	27	0,4%
Ukupno	3.920	2.485	244	6.649	100,0%

BROJ OSOBA PO STRUČNOJ SPREMI SA KOJIMA SU POSLODAVCI IMALI POTEŠKOĆE ZAPOSŁJAVANJA (%)

Najviše poslodavaca koji su imali problem pri zapošljavanju potrebnih radnika, njih 62,6% naveli su da je nedostatak kadra sa traženim zanimanjima razlog koji otežava pronalazak radnika, 51,5% poslodavaca je kao razlog navelo nezainteresovanost pojedinaca za rad na konkretnom radnom mjestu, 39,5% poslodavaca kao razlog navodi nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama potrebnim za radno mjesto, dok je 39,0% navelo nedostatak kadra s odgovarajućim radnim iskustvom.

Tabela 15. Prepreke zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika

Koji od sljedećih razloga su predstavljali prepreke zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%*
Nedostatak kadra sa traženim zanimanjem	362	324	42	728	62,6%
Nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama potrebnim za radno mjesto	237	189	33	459	39,5%
Nedostatak kadra s odgovarajućim radnim iskustvom	235	192	26	453	39,0%
Nezainteresovanost pojedinaca za rad na konkretnom radnom mjestu	329	234	36	599	51,5%
Nezadovoljstvo kandidata ponuđenom visinom plate	56	70	9	135	11,6%
Nezadovoljstvo kandidata radnim vremenom i uvjetima rada	30	49	6	85	7,3%
Udaljenost radnog mjesta od mjesta boravišta/prebivališta kandidata	27	24	13	64	5,5%
Nedostatak podsticajnih sredstava za obuku i zapošljavanje	29	25	4	58	5,0%
Poreska politika (visoka izdvajanja za poreze i doprinose)	78	33	2	113	9,7%
Opći ekonomski – privredni uvjeti	57	45	14	116	10,0%
Nedovoljno informacija o radnoj snazi	13	8	5	26	2,2%

* U odnosu na broj poslodavaca koji su imali problema pri zapošljavanju potrebnih radnika (1.163)

Od poslodavaca koji su naglasili da su prilikom pronalaska radnika imali problema sa pronalaskom kadra sa stručnim znanjima i vještinama potrebnim za radno mjesto, najviše ih je kao razlog navelo nedostatak sposobnosti učenja, zatim sposobnosti za poduzetništvo i samoinicijativnost, digitalne kompetencije, matematičku pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji, te komunikaciju na stranom jeziku.

Tabela 16. Najčešća znanja i vještine koja radnicima nedostaju prema EU okviru kompetencija (n=490)

Koja znanja i vještine nedostaju prema EU okviru kompetencija za cjeloživotno učenje?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Komunikacija na maternjem jeziku	21	9	3	33	6,7%
Komunikacija na stranom jeziku	36	39	18	93	19,0%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji	47	42	8	97	19,8%
Digitalne kompetencije	49	38	16	103	21,0%
Sposobnost učenja	103	91	29	223	45,5%
Međuljudske i socijalne kompetencije	44	25	16	85	17,3%
Preduzetništvo i samoinicijativnost	66	42	11	119	24,3%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu	12	10	6	28	5,7%

* Samo poslodavci koji su naglasili da su prilikom pronalaska radnika imali problema sa pronalaskom kadra sa stručnim znanjima i vještinama potrebnim za radno mjesto (n=490)

Treba napomenuti da su za pitanja prikazana u Tabeli 15 i 16 poslodavci imali mogućnost višestrukih odgovora.

POTREBE ZA RADNICIMA U 2024. GODINI

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
UN

Stage
SU

Potrebe za radnicima u 2024. godini

Za razliku od prethodnog poglavlja, u ovom poglavlju se radi o procjenama poslodavaca vezano za njihova očekivanja u 2024. godini, što će između ostalog rezultirati i zapošljavanjem novih radnika.

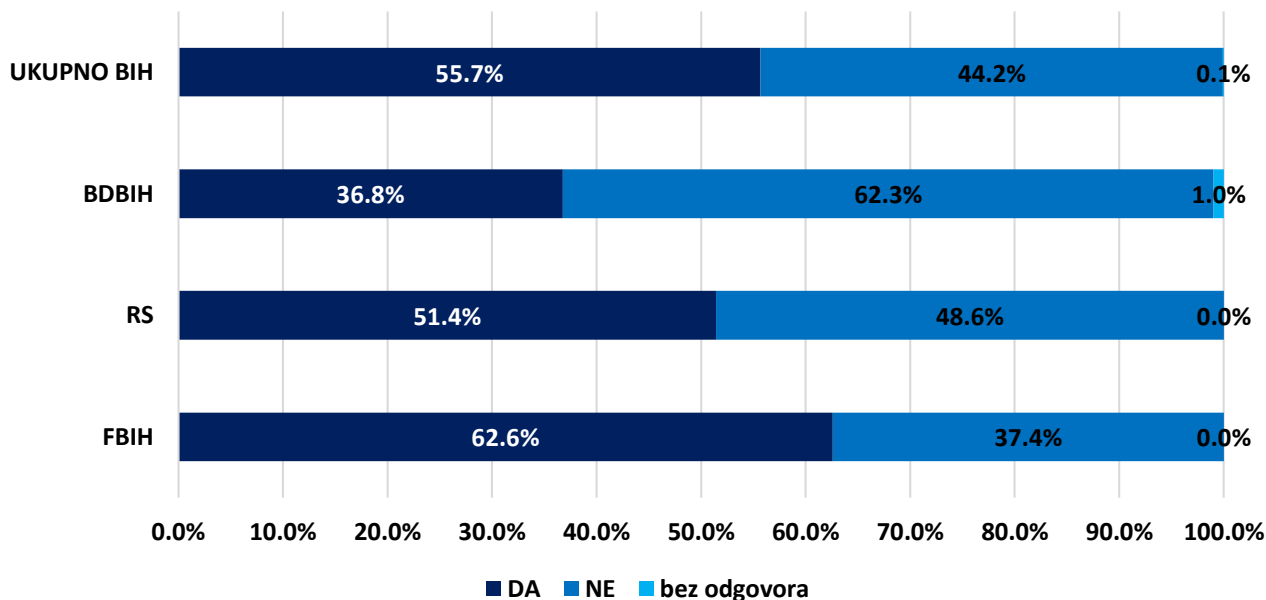
Zapošljavanja u 2024. godini

Potrebu za zapošljavanjem u 2024. godini je iskazalo 1.429 poslodavaca. Procenat poslodavaca u uzorku koji u 2024. godini planira zapošljavanje novih radnika iznosi 55,7%, dok 44,2% poslodavaca nema u planu zapošljavanje novih radnika. Procenat poslodavaca u uzorku koji su u 2023. godini planirali zapošljavati nove radnike iznosio je 56,1%, što ukazuje na skoro ista očekivanja poslodavaca, kao što je bio slučaj i prethodne godine.

Tabela 17. Broj i procent poslodavaca koji planira da zapošljava radnike u 2024. godini

Planirate li zapošljavanja u 2024. godini?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Bez odgovora	0	0	2	2	0,1%
Da	781	573	75	1.429	55,7%
Ne	467	541	127	1.135	44,2%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

BROJ POSLODAVACA KOJI PLANIRA DA ZAPOŠLJAVA RADNIKE U 2024. GODINI (%)

Što se tiče zapošljavanja radnika u 2024. godini po grupama djelatnosti, od ukupnog broja anketiranih poslodavaca iz djelatnosti, 66,8% poslodavaca planira zapošljavanje radnika u građevinarstvu, u industrijskoj djelatnosti 64,9%, u uslužnim djelatnostima 56,0%, dok 47,3% poslodavaca planira zapošljavanje novih radnika u trgovini.

Tabela 18. Broj i procent poslodavaca koji planira da zapošljava radnike u 2024. godini, po grupi djelatnosti

Grupa djelatnosti	Planirate li zapošljavanja u 2024. godini?							
	Bez odgovora		Da		Ne		Ukupno	
	Broj*	%	Broj*	%	Broj*	%	Broj*	%
Građevinarstvo	0	0,0%	137	66,8%	68	33,2%	205	100,0%
Industrijske djelatnosti	0	0,0%	476	64,9%	257	35,1%	733	100,0%
Trgovina	1	0,2%	299	47,3%	332	52,5%	632	100,0%
Uslužne djelatnosti	1	0,1%	517	56,0%	448	46,4%	966	100,0%

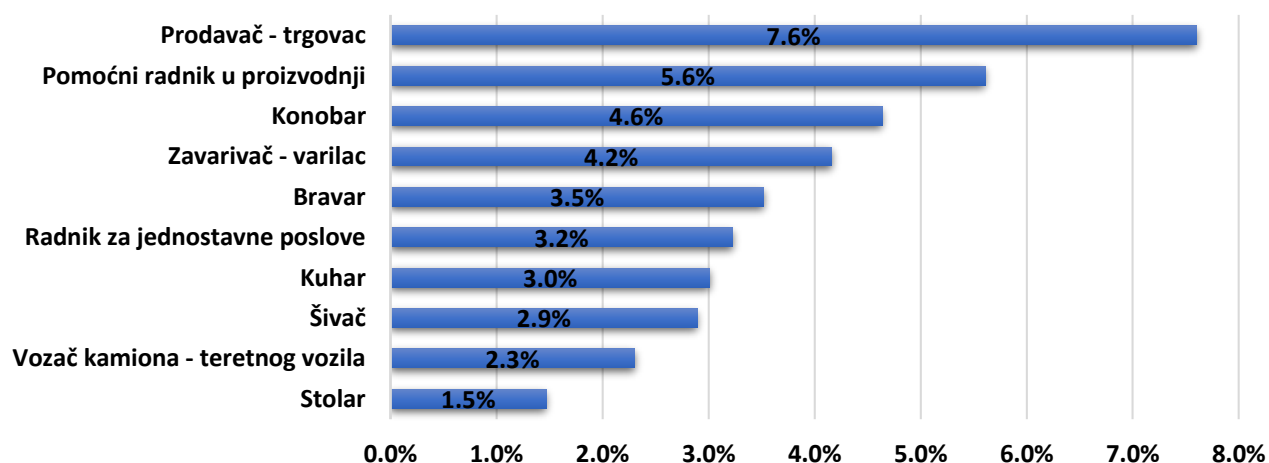
Tabela 19. daje pregled zanimanja za koja su poslodavci iskazali da postoje potrebe u 2024. godini. U odnosu na ukupan broj iskazanih potreba u 2024. godini, 7,6% iskazanih potreba odnosi se na prodavače/trgovce, 5,6% na pomoćne radnike u proizvodnji, 4,6% na konobare, 4,2% zavarivače- varioce, 3,5% bravare, 3,2% radnike za jednostavne poslove, 3,0% kuhare, 2,9% šivače, 2,3% se odnosi na vozače kamiona i 1,5% na stolare. Ova zanimanja predstavljaju 38,4% iskazanih potreba za radnicima u 2024. godini.

U poređenju sa 2023. godinom uočljiv je sličan trend radnika koji su potrebni poslodavcima. Među zanimanjima za koje su poslodavci u 2023. godini iskazali najviše potreba nalaze se prodavači/trgovci 8,8%, a slijede konobari, pomoćni radnici u proizvodnji, šivači, radnici za jednostavne poslove, vozači kamiona, kuhari, bravari, telefonisti-call centar operateri i zavarivači/variooci. Ova zanimanja predstavljala su 41,3% iskazanih potreba za radnicima u 2023. godini.

Tabela 19. Deset najpotrebnijih zanimanja u 2024. godini

Zanimanje	Broj osoba	Procent
Prodavač - trgovac	641	7,6%
Pomoćni radnik u proizvodnji	473	5,6%
Konobar	391	4,6%
Zavarivač - varilac	351	4,2%
Bravar	297	3,5%
Radnik za jednostavne poslove	272	3,2%
Kuhar	254	3,0%
Šivač	244	2,9%
Vozač kamiona - teretnog vozila	194	2,3%
Stolar	124	1,5%

DESET NAJPOTREBNIJIH ZANIMANJA U 2024. GODINI

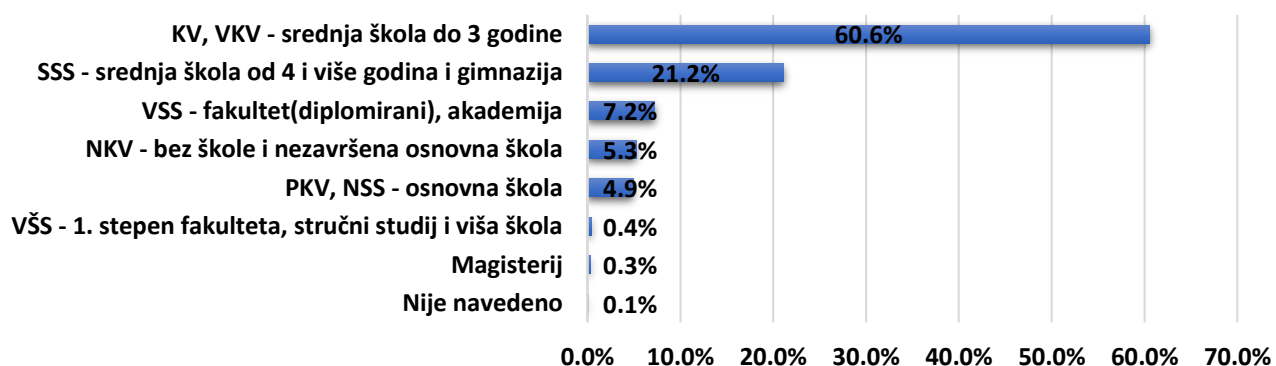

Što se tiče potreba za radnicima u 2024. godini po stručnoj spremi, 60,6% iskazanih potreba se odnosi na KV i VKV radnike, 21,2% na radnike sa SSS, 7,2% radnike sa VSS, 5,3% je NKV radnika, 4,9% PKV i NSS radnika, 0,4% je radnika sa VŠS, a 0,3% se odnosi na radnike sa magisterijem. Ovakvi rezultati pokazuju da poslodavcima najviše trebaju radnici sa nižom stručnom spremom.

Tabela 20. Broj potrebnih osoba u 2024. godini po stručnoj spremi

Stručna sprema	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
1. NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	184	235	0	419	5,3%
2. PKV, NSS - osnovna škola	281	111	0	392	4,9%
3. KV, VKV - srednja škola do 3 godine	3063	1719	52	4834	60,6%
4. SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	897	638	154	1689	21,2%
5. VŠS - 1. stepen fakulteta, stručni studij i viša škola	13	3	18	34	0,4%
6. VSS - fakultet(diplomirani), akademija	304	268	6	578	7,2%
7. Magisterij	18	5	0	23	0,3%
Nije navedeno	0	8	1	9	0,1%
Ukupno	4.760	2.987	231	7.978	100,0%

BROJ POTREBNIH OSOBA PO STRUČNOJ SPREMI U 2024. GODINI (%)

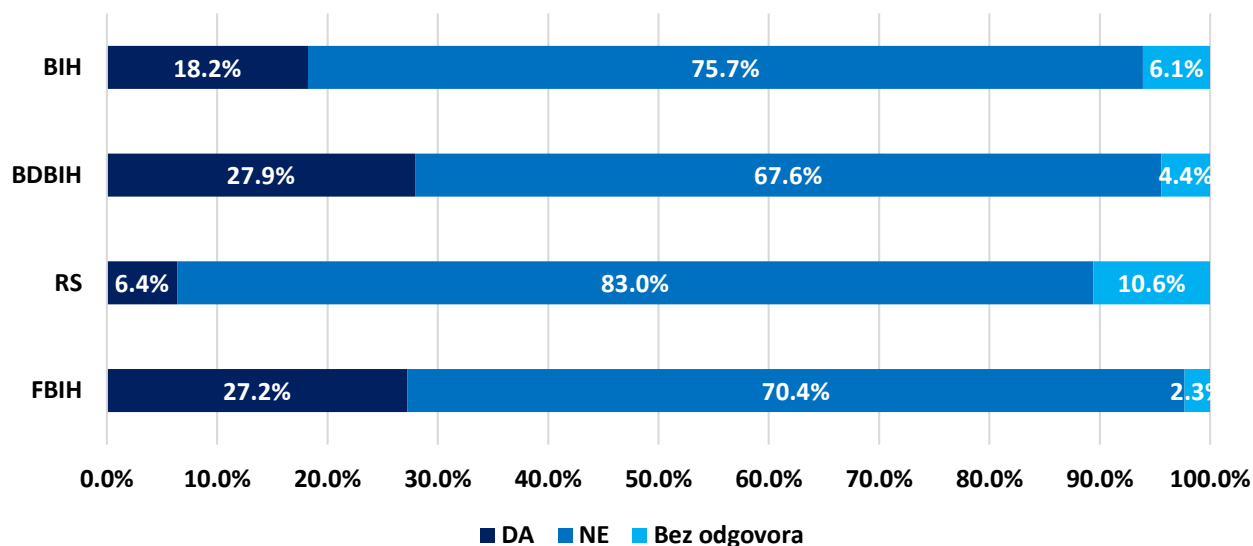
Zapošljavanje radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema

U 2023. godini 18,2% anketiranih poslodavaca zaposlilo je radnike koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema bilo koji nivo i vrsta obrazovanja, tj. nakon završene srednje opće ili tehničke škole ili fakulteta. Sa druge strane, 75,7% poslodavaca nije zapošljavalo radnike koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema.

Tabela 21. Zapošljavanje direktno iz obrazovnog sistema, broj i procent poslodavaca

Da li je vaša kompanija u posljednjih 12 mjeseci zaposlila tražioce posla koji su došli direktno iz obrazovnog sistema?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Da	340	71	57	468	18,2%
Ne	879	925	138	1.942	75,7%
Bez odgovora	29	118	9	156	6,1%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

ZAPOŠLJAVANJE RADNIKA DIREKTNO IZ OBRAZOVNOG SISTEMA

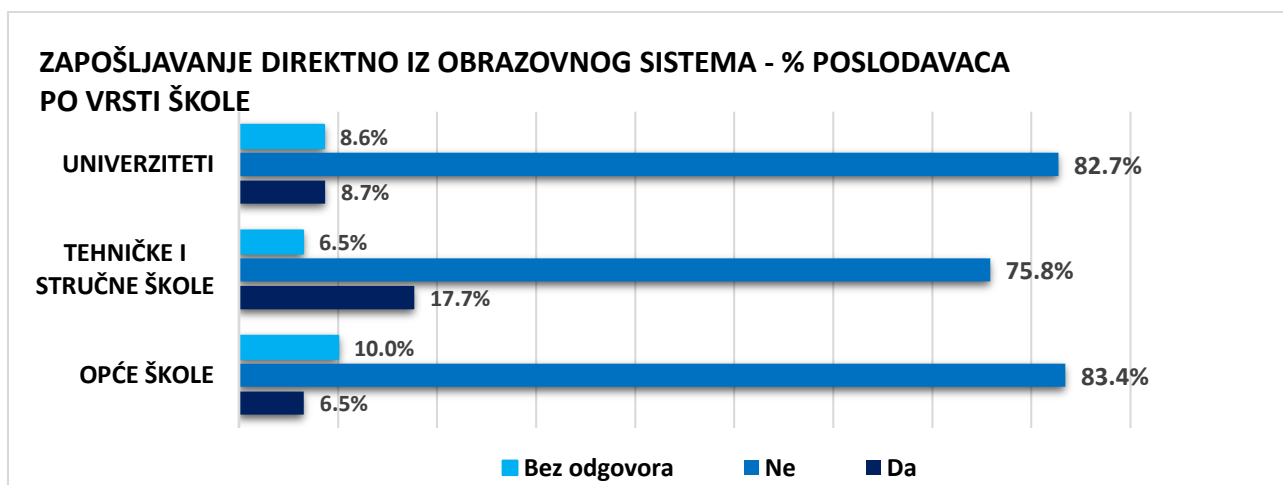

U 2023. godini 6,5% anketiranih poslodavaca zaposlilo je radnike koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema iz škola općeg obrazovanja, 17,7% poslodavaca zaposlilo je radnike iz tehničkih škola koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema, dok je 8,7% poslodavaca zaposlilo radnike koji su došli direktno sa univerziteta.

U 2022. godini bilo je nešto više zaposlenih radnika koji dolaze iz obrazovanja, tako je 8,3% zaposlenih bilo iz škola općeg obrazovanja, 19,8% iz tehničkih škola, a 12,2% sa univerziteta.

Tabela 22. Zapošljavanje direktno iz obrazovnog sistema, broj i procent poslodavaca po vrsti škole

Da li je vaša kompanija u posljednjih 12 mjeseci zaposlila tražioce posla koji su došli direktno iz obrazovnog sistema (opće škole)?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
OPĆE ŠKOLE					
Da	73	71	24	168	6,5%
Ne	1.050	925	166	2.141	83,4%
Bez odgovora	125	118	14	257	10,0%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%
TEHNIČKE ŠKOLE					
Da	232	190	32	454	17,7%
Ne	938	850	158	1.946	75,8%
Bez odgovora	78	74	14	166	6,5%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%
UNIVERZITETI					
Da	126	89	8	223	8,7%
Ne	1.019	923	181	2.123	82,7%
Bez odgovora	103	102	15	220	8,6%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Pripremljenost radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema

Analizirajući uzroke zbog kojih dolazi do relativno male apsorpcije osoba koje izlaze iz obrazovnog sistema na tržište rada analizirana je pripremljenost tražilaca posla koji direktno dolaze iz obrazovnog sistema.

Poslodavci su ocijenili koji su nedostaci kod tražilaca posla koji dolaze na radno mjesto direktno iz obrazovnog sistema. U najvećem omjeru ističu da takvim kandidatima za posao najviše nedostaju tehničke vještine ili vještine specifične za konkretni posao. Na drugom mjestu je nedostatak radnog iskustva i neprilagođenost obrazovnog sistema. I jedan i drugi razlog su obrazloženi kao rezultat nepovezanosti obrazovnog sistema sa tržištem rada i sticanja praktičnih znanja i vještina u toku obrazovanja.

Generalno se može reći da je nezadovoljstvo poslodavaca najmanje sa radnicima koji dolaze sa završenim fakultetom, iako je tek 8,7% poslodavaca primilo radnike koji su direktno dolazili sa univerziteta.

Tabela 23. Pripremljenost tražioca posla koji direktno dolaze iz obrazovnog sistema, broj i procent poslodavaca po vrsti škole

OPĆE ŠKOLE: U kojem od sljedećih područja je nedostajala priprema gore pomenutih novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema?	Procent poslodavaca		
	Opće škole ¹	Tehničke i stručne škole ²	Univerziteti ³
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	50,6%	44,7%	38,6%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	17,3%	16,5%	13,0%
Vještine pismenosti/računanja	4,8%	4,6%	1,8%
Nepriлагоđeni sistem obrazovanja	19,6%	19,6%	14,3%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	27,4%	18,5%	9,9%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva ili zrelosti (uključujući opće znanje)	46,4%	43,0%	36,3%
Ostalo (navedite)	3,6%	2,4%	6,7%

¹ U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – općih škola (n=168)

² U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – stručnih i tehničkih škola (n=454)

³ U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – univerziteta (n=223)

Kod tražilaca posla koji dolaze na radno mjesto direktno iz općih škola, poslodavci identifikuju da im najviše nedostaju tehničke vještine (50,6%). Na drugom mjestu je nedostatak radnog iskustva i životnog iskustva (46,4%). Kao treći nedostatak može se podvesti grupa odgovora loš stav prema radu ili nedostatak motivacije, neprilagođeni sistem obrazovanja, a nedostaju im i potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje.

Tabela 23a. Opće škole – područja u kojima je nedostajala priprema novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema

OPĆE ŠKOLE: U kojem od sljedećih područja je nedostajala priprema gore pomenutih novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	34	25	26	85	50,6%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	14	9	6	29	17,3%
Vještine pismenosti/računanja	3	2	3	8	4,8%
Neprilagođeni sistem obrazovanja	13	11	9	33	19,6%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	16	24	6	46	27,4%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva ili zrelosti (uključujući opće znanje)	34	38	6	78	46,4%
Ostalo (navedite)	2	0	4	6	3,6%

* U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – općih škola (n=168)

Takvi stavovi se ponavljaju i kod tehničkih škola. Naime, u slučaju stručnih i tehničkih škola, koje poslodavci procentualno najviše zapošljavaju direktno iz obrazovnog sistema (17,7%), poslodavci identifikuju da im najviše nedostaju tehničke vještine (44,7%). Na drugom mjestu je nedostatak radnog iskustva i životnog iskustva (43,0%). Kao treći nedostatak može se podvesti grupa odgovora koja se odnosi na neprilagođeni sistem obrazovanja, zatim loš stav prema radu ili nedostatak motivacije, te nedostatak potrebnih vještina koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje.

Tabela 23b. Tehničke i stručne škole – područja u kojima je nedostajala priprema novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema

TEHNIČKE I STRUČNE ŠKOLE: U kojem od sljedećih područja je nedostajala priprema gore pomenutih novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	102	88	13	203	44,7%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	39	32	4	75	16,5%
Vještine pismenosti/računanja	14	5	2	21	4,6%
Neprilagođeni sistem obrazovanja	43	38	8	89	19,6%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	35	43	6	84	18,5%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva ili zrelosti (uključujući opće znanje)	78	96	21	195	43,0%
Ostalo (navedite)	5	3	3	11	2,4%

* U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – stručnih i tehničkih škola (n=454)

U slučaju univerziteta kao najznačajnijih obrazovnih institucija, ocijenjeno je da su nedostaci kod tražilaca posla koji dolaze na radno mjesto direktno iz obrazovanja, tehničke vještine (38,6%). Na drugom mjestu je nedostatak radnog iskustva i životnog iskustva (36,3%), te neprilagođen sistem obrazovanja (14,3%).

Tabela 23c. Univerziteti – područja u kojima je nedostajala priprema novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema

TEHNIČKE I STRUČNE ŠKOLE: U kojem od sljedećih područja je nedostajala priprema gore pomenutih novozaposlenih radnika koji su došli iz obrazovnog sistema?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	42	40	4	86	38,6%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	15	11	3	29	13,0%
Vještine pismenosti/računanja	2	2	0	4	1,8%
Nepriлагоđeni sistem obrazovanja	22	8	2	32	14,3%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	14	7	1	22	9,9%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva ili zrelosti (uključujući opće znanje)	29	43	9	81	36,3%
Ostalo (navedite)	6	3	6	15	6,7%

* U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su zapošljavali radnike direktno iz obrazovnog sistema – univerziteta (n=223)

USLOVI RADA

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMALIZING

Stage 5
LAUNCHING

Stage 6
SUSTAINING

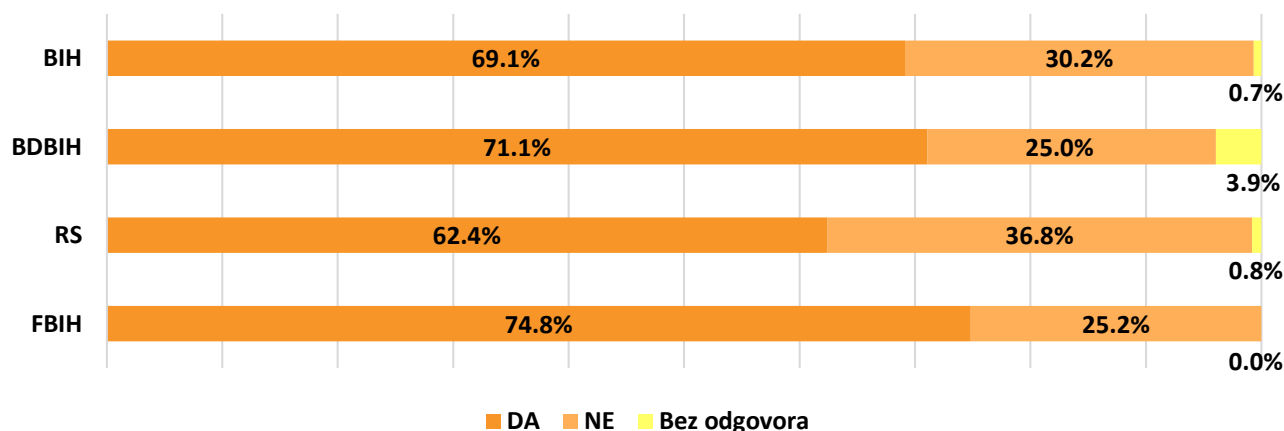
Uslovi rada

Upitnik je sadržavao i pitanje u vezi plata, s obzirom na to da je plata jedan od bitnih motivirajućih faktora na tržištu rada, uzrok napuštanja ili prihvatanja određenih poslova, posebno u uslovima u kakvim se nalazi Bosna i Hercegovina u kojima je sve teže doći do adekvatne radne snage zbog ekonomskih migracija, mahom prema zemljama zapadne Evrope. U okviru upitnika poslodavci su odgovarali na pitanje vezano za planove povećanja plata u 2024. godini za određene grupe zanimanja. Na ovo pitanje odgovorilo je 2.566 poslodavca odnosno 100,0% anketiranih. Od toga 69,1% je izjavilo da planira povećanje plata za svoje radnike u 2024. godini. Približno jedna trećina ili 30,2% anketiranih ne očekuje povećanje plata. Trend povećanja plata je izuzetno značajan u razumjevanju kretanja na tržištu rada, ali i u kreiranju programa za podsticanje zapošljavanja.

Tabela 24. Broj i procent poslodavaca koji planiraju povećanja plata u 2024. godini

Planirate li povećanje plata u prosjeku u 2024. godini?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Da	934	695	145	1.774	69,1%
Ne	314	410	51	775	30,2%
Bez odgovora	0	9	8	17	0,7%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

BROJ POSLODAVACA KOJI PLANIRAJU POVEĆANJE PLATA U 2024.GODINI (%)

U ukupnom broju poslodavaca koji su naveli da će povećati plate radnicima u 2024. godini, čine poslodavci iz djelatnosti građevinarstvo, industrijske djelatnosti, trgovina i uslužne djelatnosti.

Tabela 25. Broj i procent poslodavaca koji planiraju povećanja plata u 2024. godini po djelatnosti

Grupa djelatnosti	Planirate li povećanje plata u prosjeku u 2024. godini?							
	Da		Ne		Bez odgovora		Ukupno	
	FBiH / RS/ BD BIH	%	FBiH / RS/ BD BIH	%	FBiH / RS/ BD BIH	%	FBiH / RS/ BD BIH	%
Građevinarstvo	156	69,96%	65	29,15%	2	0,90%	223	100,00%
Industrijske djelatnosti	535	72,20%	204	27,53%	2	0,27%	741	100,00%
Trgovina	419	67,47%	200	32,21%	2	0,32%	621	100,00%
Uslužne djelatnosti	664	67,69%	306	31,19%	11	1,12%	981	100,00%
Ukupno	1.774	69,13%	775	30,20%	17	0,66%	2.566	100,00%

ZAPOŠLJAVANJE UGROŽENIH / TEŠKO ZAPOŠLJIVIH KATEGORIJA RADNIKA

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
UN

Stage
SU

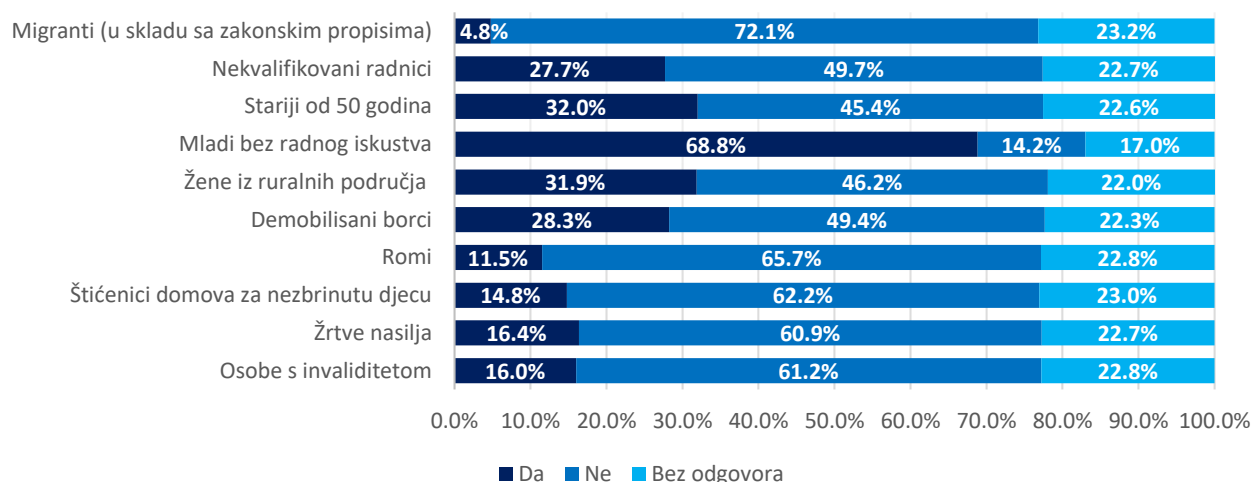
Zapošljavanje ugroženih / teško zapošljivih kategorija radnika

Vezano za spremnost poslodavaca da zaposle osobu iz neke od teže zapošljivih ili specifičnih kategorija, uz mogućnost višestrukog izbora odgovora, najveći broj je iskazao spremnost za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva (68,8%), a najmanje su spremni zaposliti migratne kao potencijalnu novu radnu snagu na tržištu rada. Postoji i homogena grupa teško zapošljivih koje poslodavci tretiraju gotovo jednako, a među njima su, osobe starije od 50 godina, žene iz ruralnih područja, demobilisani borci, te nekvalifikovani radnici. Osim migranata, poslodavci su u značajnoj mjeri nesprenni zaposliti osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, štíćenike domova za nezbrinutu djecu i Rome.

Tabela 26. Zapošljavanje ugroženih/teško zapošljivih kategorija radnika

Jeste li spremni zaposliti neke od sljedećih ugroženih/teško zapošljivih kategorija radnika? (zaokružiti jedan ili više ponuđenih odgovora)	DA	NE	Bez odgovora
Osobe s invaliditetom	16,0%	61,2%	22,8%
Žrtve nasilja	16,4%	60,9%	22,7%
Štićenici domova za nezbrinutu djecu	14,8%	62,2%	23,0%
Romi	11,5%	65,7%	22,8%
Demobilisani borci	28,3%	49,4%	22,3%
Žene iz ruralnih područja	31,9%	46,2%	22,0%
Mladi bez radnog iskustva	68,8%	14,2%	17,0%
Stariji od 50 godina	32,0%	45,4%	22,6%
Nekvalifikovani radnici	27,7%	49,7%	22,7%
Migranti (u skladu sa zakonskim propisima)	4,8%	72,1%	23,2%

ZAPOŠLJAVANJE UGROŽENIH/ TEŠKO ZAPOŠLJIVIH KATEGORIJA RADNIKA

Prakse zapošljavanja radnika

Kada je u pitanju modalitet – način traženja novih radnika i posredovanje u zapošljavanju, anketirani poslodavci, uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, odgovorili su da radnike najčešće traže putem ličnih kontakata 80,9%, dok su na drugom mjestu usluge posredovanja biroa za zapošljavanje i njihov procenat je 44,1%.

U praksama zapošljavanja radnika odmah iza ličnih kontakata i posredovanja biroa za zapošljavanje dominiraju korištenje društvenih mreža, putem sredstava javnog informisanja, putem Internet stranice firme i korištenjem vlastitih baza podataka. Svaki od ovih načina koristi približno četvrtina poslodavaca.

Tabela 27. Načini zapošljavanja radnika

P21. Kako uobičajeno tražite nove radnike? (zaokružiti jedan ili više ponuđenih odgovora)	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Posredovanjem biroa za zapošljavanje	569	513	50	1.132	44,1%
Ličnim kontaktima, putem poznanstava i preporuka	1012	926	139	2.077	80,9%
Posredstvom sredstava javnog informisanja	319	281	58	658	25,6%
Putem Internet stranice firme	325	276	62	663	25,8%
Korištenjem društvenih mreža	434	278	78	790	30,8%
Posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje	83	76	4	163	6,4%
Posredstvom obrazovnih ustanova	41	53	3	97	3,8%
Korištenjem vlastite baza podataka	275	324	19	618	24,1%
Ostalo	26	16	38	80	3,1%

Obuke i osposobljavanje zaposlenika

Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2024. godini u skladu sa svojim planovima uvođenja novih tehnologija i promjena u procesu rada odnosno promjena u tehnologiji i organizaciji rada naveo je 451 poslodavac (17,6% od anketiranih).

Tabela 28. Broj i procent radnika koji planira u 2024. godini uvesti nove tehnologije ili promjene u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenika

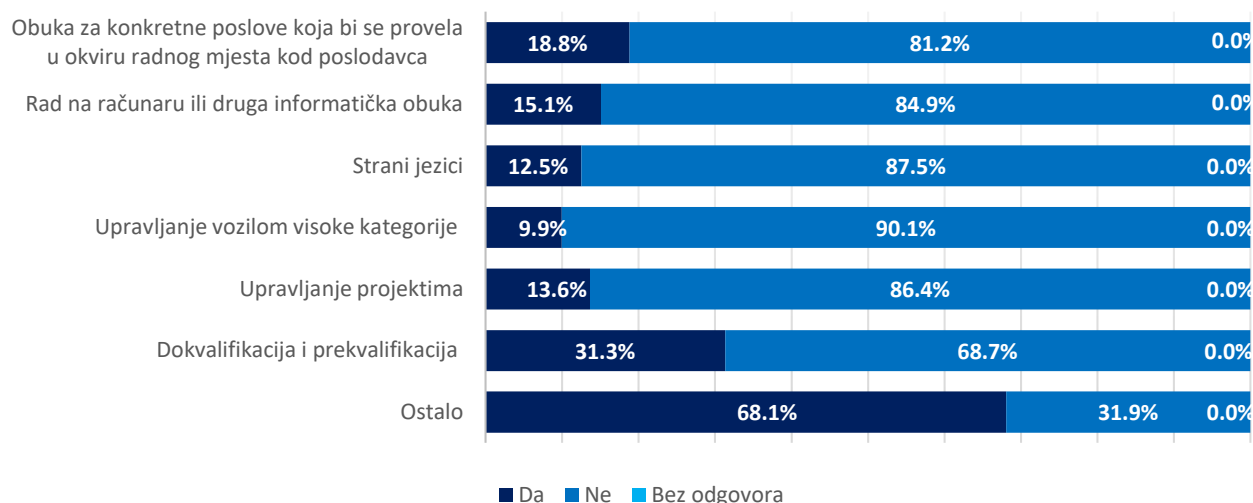
Planirate li u 2024. godini da uvedete nove tehnologije ili promjene u procesu rada koje će dovesti do potreba za dodatnom obukom i osposobljavanjem zaposlenike?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Da	254	145	52	451	17,6%
Ne	994	957	141	2092	81,5%
Bez odgovora	0	12	11	23	0,9%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

Navedeni poslodavci najviše imaju potrebu za organizovanjem obuke za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca (68,1%), a zatim slijedi obuka za rad na računaru ili druga informatička obuka (31,3%)

Tabela 29. Potrebne obuke zbog uvođenja novih tehnologija ili promjena

Potrebna vrsta obuke	Da	Ne	Bez odgovora	Ukupno
Obuka za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca	68,1%	31,9%	0,0%	100,0%
Rad na računaru ili druga informatička obuka	31,3%	68,7%	0,0%	100,0%
Strani jezici	13,6%	86,4%	0,0%	100,0%
Upravljanje vozilom visoke kategorije	9,9%	90,1%	0,0%	100,0%
Upravljanje projektima	12,5%	87,5%	0,0%	100,0%
Dokvalifikacija i prekvalifikacija	15,1%	84,9%	0,0%	100,0%
Ostalo	18,8%	81,2%	0,0%	100,0%

POTREBNE OBUKE ZBOG UVOĐENJA NOVIH TEHNOLOGIJA ILI PROMJENA

U kontekstu mogućnosti pružanja podrške organizovanju praktične nastave, 65,7% od ukupno anketiranih je izjavilo da nema mogućnosti (mentor, oprema, prostor i materijali) prijema učenika i studenata na praktičnu nastavu.

Tabela 30. Mogućnosti i uslovi primanja učenika i studenata na praktičnu nastavu

Imate li mogućnosti da primete učenike i studente na praktičnu nastavu?	Broj poslodavaca	%
Možemo osigurati mentora za praktičnu nastavu	714	27,8%
Možemo osigurati opremu za praktičnu nastavu	635	24,7%
Možemo osigurati materijal za praktičnu nastavu	593	23,1%
Možemo osigurati prostor za praktičnu nastavu	620	24,2%
Ne, nemamo takve mogućnosti	1.687	65,7%

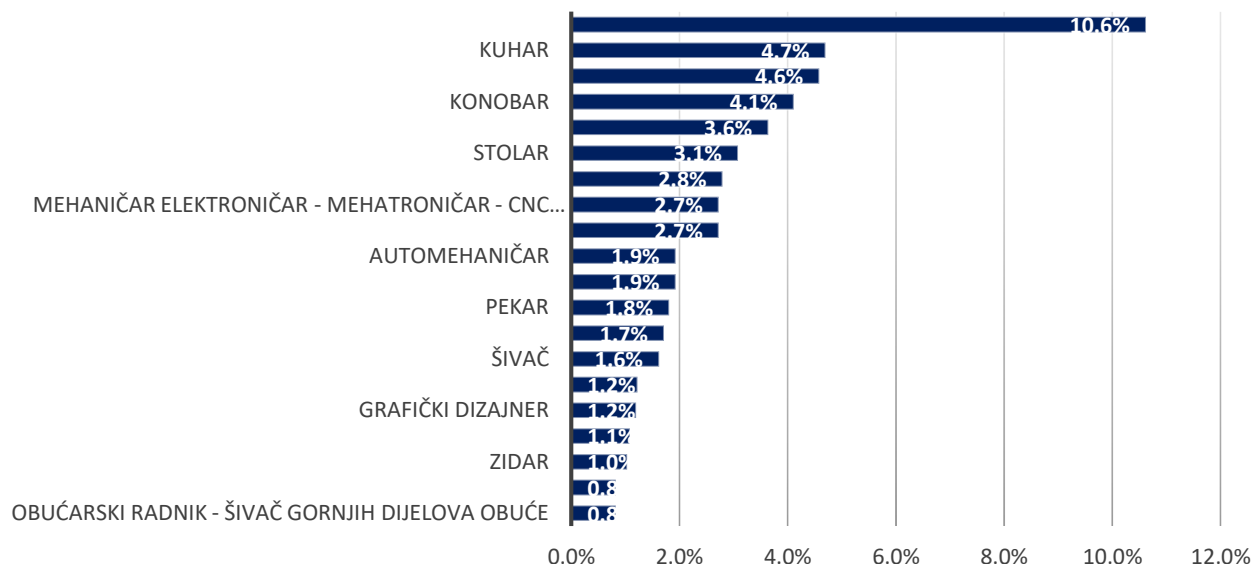
U nastavku je dat pregled 20 najbrojnijih zanimanja za koje poslodavci mogu osigurati praktičnu nastavu studentima ili učenicima. Među tim zanimanjima dominiraju prodavači-trgovci, za koje su poslodavci spremni obučiti 452 učenika.

Tabela 31. Dvadeset najbrojnijih zanimanja za koje poslodavci mogu osigurati praktičnu nastavu studentima ili učenicima

Zanimanje	Broj učenika	Procent
Prodavač - trgovac	452	10,6%
Kuhar	200	4,7%
Bravar	195	4,6%
Konobar	175	4,1%
Zavarivač - varilac	155	3,6%
Stolar	131	3,1%
Mašinski tehničar	119	2,8%
Mehaničar elektroničar - mehatroničar - CNC operater	116	2,7%
Medicinska sestra tehničar	116	2,7%
Automehaničar	82	1,9%
Mesar	82	1,9%
Pekar	77	1,8%
Električar	73	1,7%
Šivač	69	1,6%
Ekonomista	52	1,2%
Grafički dizajner	51	1,2%
Mašinski inženjer	46	1,1%
Zidar	44	1,0%
Farmaceutski tehničar	35	0,8%
Obučarski radnik - šivač gornjih dijelova obuće	35	0,8%

Ipak se problematika stručnog osposobljavanja i usavršavanja za nezaposlene osobe najbolje sagledava iz ugla mogućnosti poslodavaca da organizuju obuke, stručno osposobljavanje i usavršavanje, gdje su poslodavci mahom izjavili da nemaju mogućnosti organizovati te vrste obuka. Ipak, s obzirom da je ovaj vid rada sa nezaposlenim osobama jako značajan, neophodno je razmotriti aktivne mjere zapošljavanja koje bi pružile podršku poslodavcima da učestvuju u ovim aktivnostima.

DVADESET NAJBROJNIJIH ZANIMANJA ZA KOJE POSLODAVCI MOGU OSIGURATI PRAKTIČNU NASTAVU ZA STUDENTE I UČENIKE

U kontekstu obuke odraslih, 82,0% od ukupno anketiranih je izjavilo da nema mogućnosti za organizovanje obuke nezaposlenih osoba, dok je 16,2% od ukupno anketiranih izjavilo da imaju barem jedan od navednih resursa i da su spremni organizovati obuke, stručno osposobljavanje i usavršavanje nezaposlenih osoba.

Tabela 32. Mogućnosti i uslovi primanja nezaposlenih osoba na usavršavanje

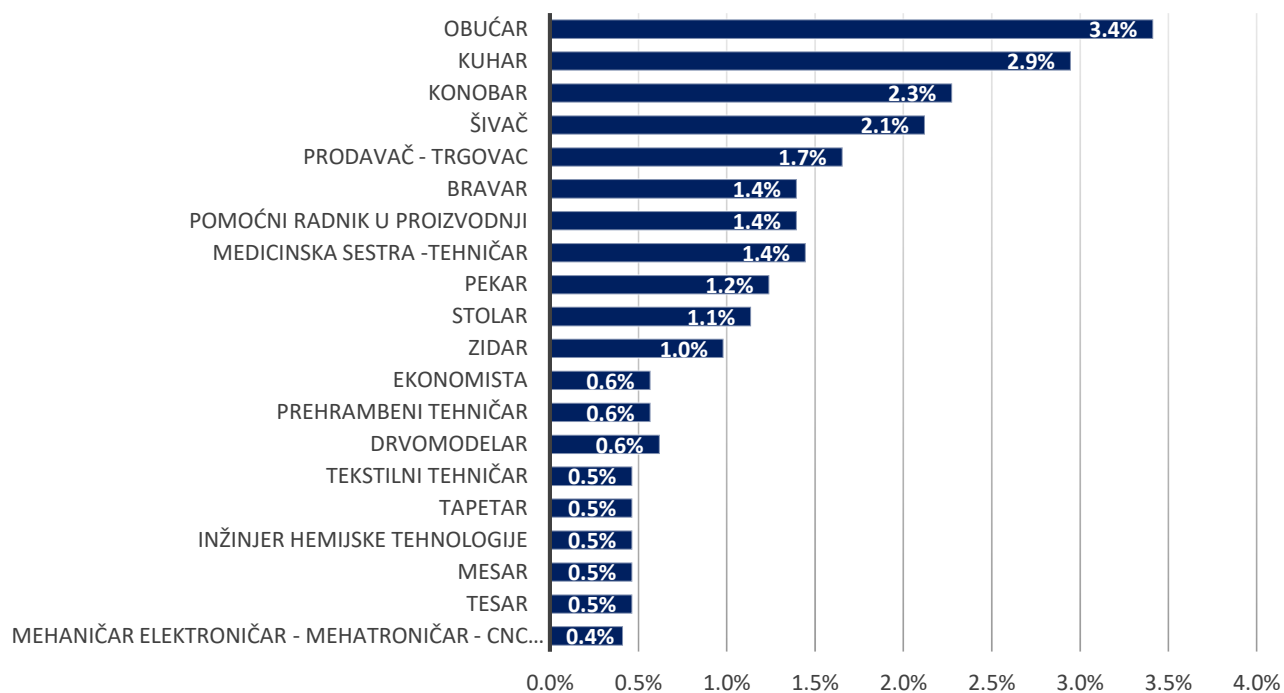
Imate li mogućnosti da organizujete obuke, stručno osposobljavanje i usavršavanje za nezaposlene osobe (mentor, oprema, prostor, materijali)?	Broj poslodavaca	%
Možemo osigurati mentora za praktičnu nastavu	415	16,2%
Možemo osigurati opremu za praktičnu nastavu	361	14,1%
Možemo osigurati materijal za praktičnu nastavu	338	13,2%
Možemo osigurati prostor za praktičnu nastavu	348	13,6%
Ne, nemamo takve mogućnosti	2.105	82,0%

Među onima za koje su poslodavci spremni osigurati praktičnu nastavu dominiraju sljedeća zanimanja: obučar, kuhar, konobar, šivač, prodavač / trgovac, bravar, pomoćni radnik u proizvodnji, medicinska sestra-tehničar, pekar, stolar, zidar, ekonomista, prehrambeni tehničar, drvomodelar, tekstilni tehničar, tapetar, inženjer hemijske tehnologije, mesar, tesar, elektroničar / mehatroničar / CNC operater. Ipak velika diverzifikacija zanimanja ne čini ni jedno od navedenih posebno značajnim, pa se može zaključiti da poslodavci polaze isključivo od svojih potreba koje na drugi način ne mogu zadovoljiti.

Tabela 33. Dvadeset najbrojnijih zanimanja za koje poslodavci mogu osigurati praktičnu nastave nezaposlenim osobama

Zanimanje	Broj učenika	Procent
Obučar	66	3,4%
Kuhar	57	2,9%
Konobar	44	2,3%
Šivač	41	2,1%
Prodavač - trgovac	32	1,7%
Bravar	28	1,4%
Pomoćni radnik u proizvodnji	27	1,4%
Medicinska sestra -tehničar	27	1,4%
Pekar	24	1,2%
Stolar	22	1,1%
Zidar	19	1,0%
Ekonomista	12	0,6%
Prehrambeni tehničar	11	0,6%
Drvomodelar	11	0,6%
Tekstilni tehničar	10	0,5%
Tapetar	10	0,5%
Inženjer hemijske tehnologije	10	0,5%
Mesar	10	0,5%
Tesar	9	0,5%
Mehaničar elektroničar - mehatroničar - CNC operater	8	0,4%

DVADESET NAJBROJNIJIH ZANIMANJA ZA KOJE POSLODAVCI MOGU OSIGURATI PRAKTIČNU NASTAVU ZA NEZAPOSLENE OSOBE

VIŠAK ZAPOSLENIH U 2024. GODINI

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMALIZATION

Stage 5
IMPLEMENTATION

Stage 6
SUSTAINABILITY

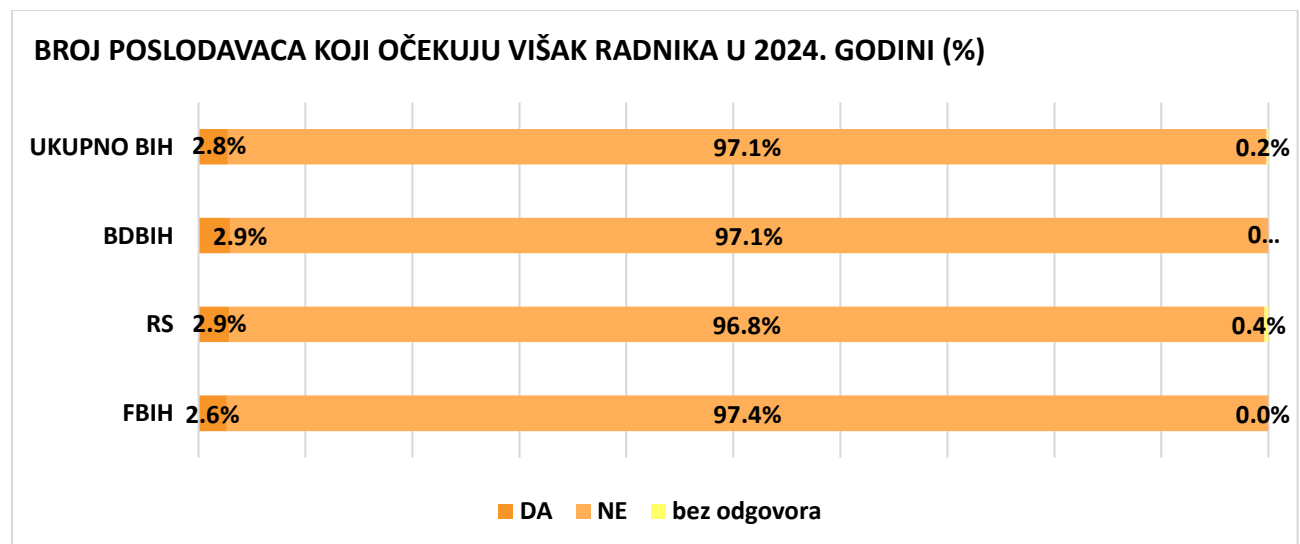

Višak zaposlenih (prekobrojni radnici) u 2024. godini

Prema odgovorima anketiranih poslodavaca očekivani višak radnika u 2024. godini nije zabrinjavajući. Svega 71 ili 2,8% poslodavaca se izjasnilo da će imati višak radnika. Sa druge strane 2.491 poslodavac ili 97,1% njih tvrdi da neće biti viška radnika, što je svakako značajna indikacija stabilnosti na tržištu rada.

Tabela 34. Broj i procent poslodavaca koji očekuju višak radnika u 2024. godini

Da li očekujete da ćete u 2024. godini imati višak zaposlenih?	FBIH	RS	BDBIH	BIH	%
Da	33	32	6	71	2,8%
Ne	1.215	1.078	198	2.491	97,1%
Bez odgovora	0	4	0	4	0,2%
Ukupno	1.248	1.114	204	2.566	100,0%

ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA TRŽIŠTA RADA 2023/2024

SETTING UP BUSINESS STAGES

Stage 1
THE IDEA

Stage 2
FEASIBILITY

Stage 3
PLANNING

Stage 4
FORMAL

Stage 5
FUNDING

Stage 6
SUPPORT

02

03

01

04

05

06

Zaključci istraživanja tržišta rada 2023/ 2024. godini

Ovaj izvještaj daje konsolidovani prikaz rezultata istraživanja tržišta rada na nivou Bosne i Hercegovine. Istraživanje tržišta rada organizovano kroz anketiranje poslodavaca kontinuirani je proces započet krajem 2020. godine i početkom 2021. godine od strane Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, uz tehničku podršku projekta Evropske unije „Unapređenje istraživanja tržišta rada“. Cilj istraživanja je sagledavanje trenutne situacije u pogledu izazova sa kojima su poslodavci bili suočeni u prethodnom periodu, te ispitivanje potreba tržišta rada za radnicima u 2024. godini, kao i procjene očekivanog obima poslovanja i finansijski efekti poslovanja u 2024. godini.

Konsolidovani izvještaj analizira rezultate dobijene od 2.566 anketiranih poslodavca. Najveći broj subjekata u uzorku čine društva sa ograničenom odgovornošću 68,2%. Prema obliku vlasništva najviše je anketiranih privatnih preduzeća 91,8%. Posmatrano prema veličini preduzeća, najviše je malih preduzeća 85,5%, a najveći procenat preduzeća u uzorku su u djelatnosti C – Prerađivačka industrija 25,7%, G – trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla 25,3% i I – Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) 10,5%. Ove tri djelatnosti čine 61,5% anketiranih poslodavaca.

U momentu provođenja ispitivanja poslodavci su imali 106.092 angažovana radnika, što čini 12,4% od ukupnog broja zaposlenih iz decembra 2023. godine (852.813). Od ukupno zaposlenih radnika u anketiranim preduzećima 47,0% činile su žene, 23,9% su mladi do 30 godina starosti, dok su 9,5% od ukupno zaposlenih radnika činili radnici stariji od 60 godina koji će u narednih pet godina napustiti tržište rada, stvarajući prilike za podmlađivanje, odnosno zapošljavanje nove radne snage

Ključni pokazatelji poslovanja u 2023. godini:

Najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini naveo je da je u 2023. godini zabilježio rast obima poslovanja (54,1%), te rast finansijskih rezultata (53,3%), iako je kod najvećeg broja anketiranih poslodavaca u 2023. godini zabilježen nešto manji rast obima poslovanja i finansijskog rezultata nego u 2022. godini.

Procjena pokazatelja poslovanja (očekivanja) u 2024. godini:

Po pitanju očekivanog obima poslovanja, najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini (68,9%) u 2024. godini očekuju rast obima poslovanja. Stagnaciju obima poslovanja očekuje 25,9% anketiranih poslodavaca, dok je opadanje obima poslovanja predvidjelo 4,9% poslodavaca. Po pitanju procjene finansijskog poslovanja, najveći procenat poslodavaca u Bosni i Hercegovini, 68,5% navelo je da u 2024. godini očekuju rast finansijskog poslovanja. Stagnaciju finansijskog poslovanja procijenilo je 26,4% anketiranih poslodavaca, dok je opadanje finansijskog poslovanja procijenilo 4,9% poslodavaca. U kontekstu tržišta rada, ovi pokazatelji ulijevaju optimizam da bi se i u 2024. godini mogao nastaviti trend povećanja broja zaposlenih uslijed povećanja obima poslovanja.

Kompetencije zaposlenih među anketiranim poslodavcima:

Po pitanju zadovoljstva sposobnostima, znanjima i vještinama radnika koje trenutno zapošljavaju najveći broj anketiranih poslodavca, prema EU okviru kompetencija, zadovoljan je komunikacijom na materinjem jeziku 84,7%, dok se najviše poslodavaca izjasnilo da je nezadovoljno sa sposobnostima komunikacije na stranom jeziku 12,0%. Kompetencije koje su nešto veći procenat poslodavaca prepoznali kao područje koje zaposlenici nisu posebno izgradili, odnose se na sposobnosti komunikacije na stranom jeziku, preduzetništvo i

samoinicijativnost, te digitalne kompetencije. Važno je naglasiti da u slučaju skoro svih kompetencija (osim komunikacije na maternjem jeziku), značajan procenat poslodavaca nije niti zadovoljan niti nezadovoljan, što ukazuje da treba raditi na unapređenju skoro svih kompetencija kod zaposlenih.

Problemi pri zapošljavanju radne snage:

Pri zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2023. godini 56,0 % anketiranih poslodavaca izjasnilo se da nije imalo problema, dok se 43,8% poslodavaca izjasnilo da su imali problema prilikom pronalaska potrebnih radnika. U okviru određenih zanimanja, najviše poteškoća pri zapošljavanju poslodavci su imali prilikom pronalaska prodavača/trgovaca, zatim konobara, pomoćnih radnika u proizvodnji, radnika za jednostavne poslove, bravara, kuhara i vozača kamiona. Po pitanju stručne spreme, ova zanimanja se uglavnom odnose na niže nivoe, što ukazuje da poslodavci češće imaju problema sa pronalaskom radnika sa nižim stepenom obrazovanja.

Najviše poslodavaca koji su imali problem pri zapošljavanju potrebnih radnika, njih 62,6% naveli su da je nedostatak kadra sa traženim zanimanjima razlog koji otežava pronalazak radnika. Od poslodavaca koji su naglasili da su prilikom pronalaska radnika imali problema sa pronalaskom kadra sa stručnim znanjima i vještinama potrebnim za radno mjesto, najviše ih je kao razlog navelo nedostatak sposobnosti učenja, zatim sposobnosti za poduzetništvo i samoinicijativnost, digitalne kompetencije, matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji, te komunikacija na stranom jeziku.

Zapošljavanje u 2024. godini:

Procenat poslodavaca u uzorku koji u 2024. godini planira zapošljavanje novih radnika iznosi 55,7%. Među najpotrebnijim zanimanjima u 2024. godini 7,6% iskazanih potreba odnosi se na prodavače/trgovce, zatim pomoćne radnike u proizvodnji, konobare, zavarivače/varioce, bravare, radnike za jednostavne poslove, kuhare, zatim slijede šivači, vozači kamiona i stolari. Što se tiče potreba za radnicima u 2024. godini po stručnoj spremi, 60,6% iskazanih potreba odnosi se na KV i VKV radnike.

Zapošljavanje radnika koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema:

U 2023. godini 18,2% anketiranih poslodavaca zaposlilo je radnike koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema bilo koji nivo i vrsta obrazovanja, tj. nakon završene srednje opće ili tehničke škole ili fakulteta. Apsorbicija osoba koje izlaze iz obrazovnog sistema na tržište rada je relativno mala. Poslodavci su ocijenili nedostatke kod tražilaca posla koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema, te u najvećem omjeru ističu da takvim kandidatima za posao najviše nedostaju tehničke vještine ili vještine specifične za konkretni posao. Na drugom mjestu je nedostatak radnog iskustva i neprilagođenost obrazovnog sistema. Razlog tome je rezultat nepovezanosti obrazovnog sistema sa tržištem rada i sticanja praktičnih znanja i vještina u toku obrazovanja. Nezadovoljstvo poslodavaca je najmanje sa radnicima koji dolaze sa završenim fakultetom.

Uslovi rada:

U 2024. godini po pitanju povećanja plata od 100,0% anketiranih poslodavca, koji su odgovorili na pitanja, 69,1% je izjavilo da planira povećanje plata za svoje radnike u 2024. godini, a približno jedna trećina ili 30,2% anketiranih ne očekuje povećanje plata. Trend povećanja plata je izuzetno značajan u razumjevanju kretanja na tržištu rada, ali i u kreiranju programa za podsticanje zapošljavanja. U ukupnom broju poslodavaca koji su naveli da će povećati plate radnicima u 2024. godini, čine poslodavci iz djelatnosti građevinarstvo, industrijske djelatnosti, trgovina i uslužne djelatnosti.

Zapošljavanje ugroženih / teško zapošljivih kategorija radnika:

Vezano za spremnost poslodavaca da zaposle osobu iz neke od teže zapošljivih ili specifičnih kategorija, najveći broj je iskazao spremnost za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva (68,8%), a najmanje su spremni zaposliti migratne kao potencijalnu novu radnu snagu na tržištu rada. Postoji i homogena grupa teško zapošljivih koje poslodavci tretiraju gotovo jednako, a među njima su osobe starije od 50 godina, žene iz ruralnih područja, demobilisani borci, te nekvalifikovani radnici. Osim migranata, poslodavci su u značajnoj mjeri nespremni zaposliti osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, štíćenike domova za nezbrinutu djecu i Rome.

Prakse zapošljavanja radnika:

Kada je u pitanju modalitet – način traženja novih radnika i posredovanje u zapošljavanju, anketirani poslodavci, radnike najčešće traže putem ličnih kontakata 80,9%, dok su na drugom mjestu usluge posredovanja biroa za zapošljavanje i njihov procenat je 44,1%. U praksama zapošljavanja radnika odmah iza ličnih kontakata i posredovanja biroa za zapošljavanje dominiraju korištenje društvenih mreža, putem sredstava javnog informisanja, putem Internet stranice firme i korištenjem vlastitih baza podataka. Svaki od ovih načina koristi približno četvrtina poslodavaca.

Obuke i osposobljavanje zaposlenika:

Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2024. godini u skladu sa svojim planovima uvođenja novih tehnologija naveo je 451 poslodavac (17,6% od anketiranih). Navedeni poslodavci najviše imaju potrebu za organizovanjem obuke za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca (68,1%), a zatim slijedi obuka za rad na računaru ili druga informatička obuka (31,3%). Što se tiče mogućnosti prijema učenika i studenata na praktičnu nastavu, 65,7% od ukupno anketiranih poslodavaca nema tu mogućnost. Među zanimanjima za koja poslodavci mogu osigurati praktičnu nastavu studentima ili učenicima dominiraju prodavači-trgovci, za koje su poslodavci spremni obučiti 452 učenika.

Poslodavci uglavnom nemaju mogućnosti organizovati obuke, stručno osposobljavanje i usavršavanje za nezaposlene osobe. S obzirom da je ovaj vid rada sa nezaposlenim osobama jako značajan, neophodno je razmotriti aktivne mjere zapošljavanja koje bi pružile podršku poslodavcima da učestvuju u ovim aktivnostima. Zanimanjima za koja su poslodavci spremni osigurati praktičnu nastavu su obućar, kuhar, konobar, šivać, prodavać / trgovac, bravar, pomoćni radnik u proizvodnji, medicinska sestra-tehničar, pekar, stolar, zidar, ekonomsta, prehrambeni tehničar, drvomodelar, tekstilni tehničar, tapetar, inženjer hemijske tehnologije, mesar, tesar, elektronićar / mehatronićar / CNC operater.

Višak zaposlenih u 2024. godini:

Prema odgovorima anketiranih poslodavaca očekivani višak radnika u 2024. godini nije zabrinjavajuć. Svega 2,8% poslodavaca se izjasnilo da će imati višak radnika, uglavnom zbog smanjenja obima poslovanja. Sa druge strane 2.491 poslodavac ili 97,1% njih tvrdi da neće biti viška radnika, što je svakako značajna indikacija stabilnosti na tržištu rada.

Preporuke:

Preporuke koje proizlaze iz ovog istraživanja su definisane na nivou pojedinaćnih službi za zapošljavanje koje su provodile istraživanje. Njihov fokus je uglavnom vezan za naredne aktivnosti javnih službi za zapošljavanje, ali ohrabruju korištenje rezultata istraživanja i u druge svrhe. To je sasvim očekivano, jer se istraživanje i provodi primarno kao upravljaćki mehanizam za javne službe za zapošljavanje, kako bi sagledavanjem stanja na tržištu mogle dizajnirati svoje aktivnosti u skladu sa potrebama poslodavaca. Preporuke su podijeljene u tri

ključne grupe: posredovanje u zapošljavanju, razvoj politika i saradnja sa ključnim akterima. Njihovi zajednički sadržajci i glavne smjernice bi se mogle sažeti u sljedećem:

POSREDOVANJE U ZAPOSŁJAVANJU:

- Na osnovu iskazanih potreba poslodavaca neophodno je poslodavcima ponuditi usluge kojima bi se zadovoljile potrebe za radnicima, kao izraz kratkoročne tražnje.
- Poslodavce je neophodno upoznati sa aktivnim mjerama zapošljavanja, odnosno finansijskim podsticajima koji su planirani da se realizuju u ovoj godini, te sagledati mogućnosti angažmana radnika iz teže zapošljivih grupa korištenjem mjera.
- Aktivno raditi na povećanju udjela javnih službi zapošljavanja na tržištu rada kroz povećanje kvantiteta i kvaliteta oglašanih slobodnih radnih mjesta, te značajnijeg udjela u poslovima posredovanja na tržištu rada.
- Poboljšavati usluge posredovanja u zapošljavanju, povezivati usluge posredovanja i individualnog savjetovanja i njihovo integrisanje u finansijske podsticaje tj. aktivne mjere zapošljavanja, a kako bi službe za zapošljavanje bile prepoznate kao značajniji faktor u spajanju ponude i potražnje.

RAZVOJ POLITIKA:

Unaprijediti komunikaciju s poslodavcima u analiziranju aktuelnih problema u vezi razvoja radne snage i ublažavanja posljedica neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.

- Razvijati i jačati udio obuke uz rad za konkretna radna mjesta u skladu sa deficitima u ponudi radne snage, posebno u situacijama kada radnika s traženim zanimanjem nema na evidenciji nezaposlenih osoba.
- Redovno pratiti trendove kretanja na tržištu rada, te u skladu s tim trendovima i nalazima istraživanja kreirati ili unapređivati usluge i aktivne mjere zapošljavanja.

SARADNJA SA KLJUČNIM PARTNERIMA:

Na bazi iskazane spremnosti poslodavaca za organizovanjem praktične nastave za učenike i studente, na lokalnom nivou inicirati aktivnosti kroz lokalna partnerstva za zapošljavanje i obrazovanje (i njihovo osnivanje gdje nisu uspostavljena) i jačanje dijaloga između službi za zapošljavanje, poslodavaca i obrazovnih ustanova radi poduzimanja konkretnih koraka u organizovanju praktične nastave za potrebna zanimanja.

- Unapređivati i prilagođavati upisne politike i nastavne planove i programe obrazovnih institucija (posebno srednjeg stručnog obrazovanja) u skladu s tehnološkim razvojem i potrebama poslodavaca uz kontinuirano promociju cjeloživotnog učenja.
- Inicirati uspostavu sistema stipendiranja učenika i studenata deficitarnih zanimanja na kantonalnom nivou.
- Sarađivati sa naučno-istraživačkim institucijama kako bi se podaci prikupljeni u okviru istraživanja tržišta rada analizirali iz različitih perspektiva, te koristili za razvoj politika i usluga, ali i promovisanje aktivnosti koje provode službe za zapošljavanje.